tribuna

LIST ZVEZE ŠTUDENTOV LJUBLJANSKE UNIVERZE

UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR: STANE ČEHOVIN, DRAGO ČOP, MARJAN KOPECKY, DRAGANA KRAIGHER, NIKO LEHRMAN BOŽO LEVEC, NIKO TIČAR, JOŽE ŽNIDARŠIČ IN ALOJZ ŽUŽEK. ODGOVORNI IN GLAVNI UREDNIK STANE ČEHOVIN, UREDNIŠTVO IN UPRAVA LJUBLJANA, POLJANSKA 6. TELEFON 30-123. TEKOČI RAČUN 600-70/3-567. ROKOPISOV NE VRAČAMO. LETNA NAROČNINA 200 DIN. TISKA ČASOPISNO PODJETJE »DELO«.

LETO X. ŠTEV. 3.
LJUBLJANA
20. FEBRUARJA 1960

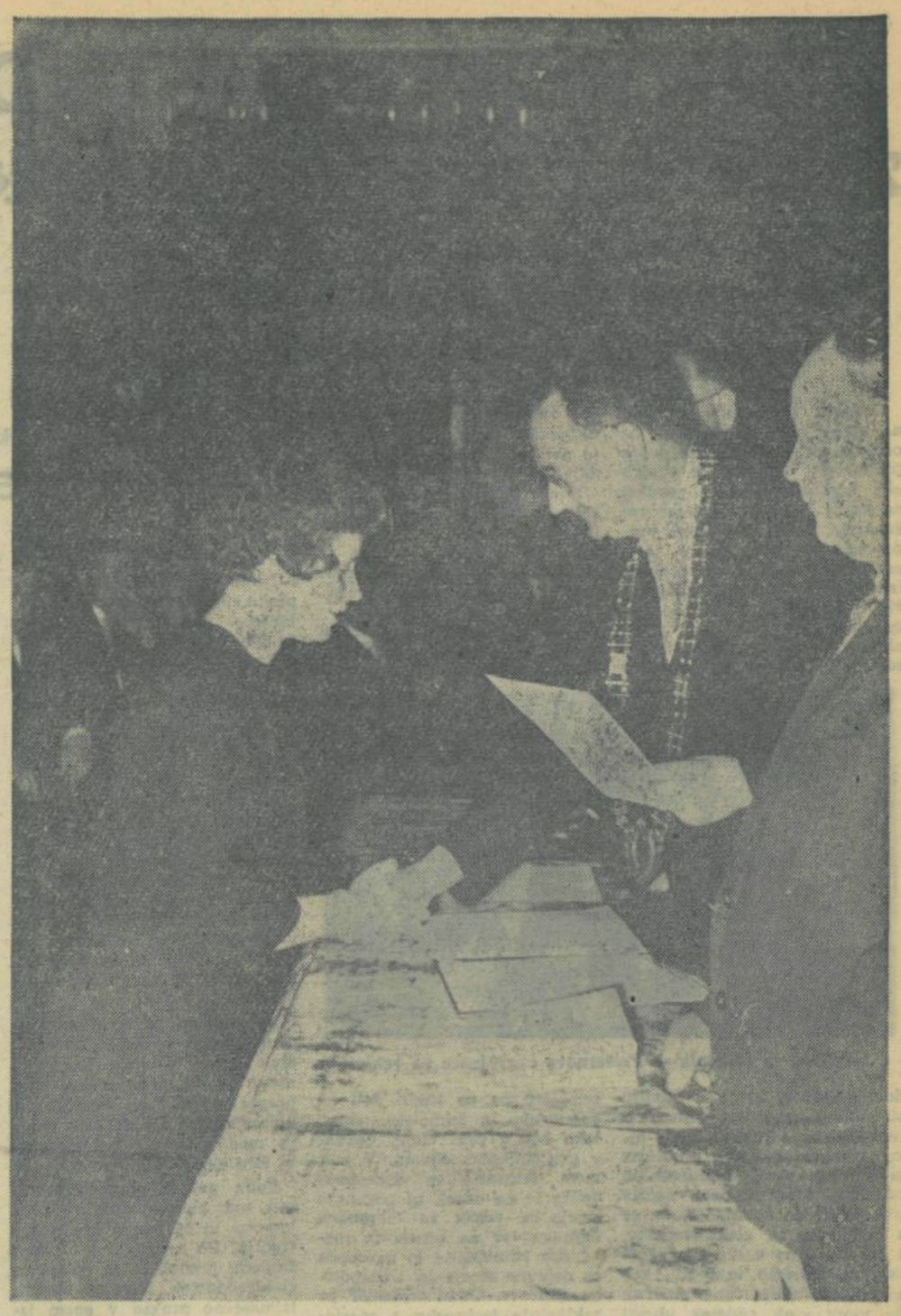

Rektor univerze prof. dr. Vogelnik podeljuje študentom letošnje Prešernove nagrade

Nekaj misli iz predavanja tovarišice Vide Tomšičeve

Pomembne naloge pred komunisti na univerzi

Komunisti imamo pred seboj velike naloge, ki so, če že ne po formi, po notranji vsebini prav tako velike in pomembne, kot so bile naloge generacije, ki je pripravljala revolucijo in jo pozneje izvedla. V boju za razvoj nove, socialistične družbe, ki je pri nas potekal v razvijanju materialnih sil in novih družbenih odnosov skozi oblike delavskega in družbenega samoupravljavanja, v tem boju morajo biti na čelu komunisti.

Mi moramo odpraviti razlike med mestom in vasjo, med umskim in fizičnim delom in celo vrsto problemov na novo rešiti. Tega pa ne bomo zmogli, če se teh nalog ne bomo zavedali in če se ne bomo pripravili zanje. Zveza komunistov na univerzi, kjer se fomirajo strokovni kadri za vsa področja, ima pred seboj neverjetno velike naloge. Naloga komunistov na univerzi je, da omogoči mladim ljudem, ki so tukaj, ki vstopajo v ZK mogoče z več ali manj jasnimi predstavami o posameznih problemih, da se prav tu na hitrejši in lažji način osveščajo. S tem v zvezi pa raste njihova družbena odgovornost v smislu svoje vloge o stroki in o družbi preko te stroke.

Mi smo generacija, ki se ne bori več za slovensko univerzo, to imamo. Pač pa se borimo za reformo študija na univerzi. Problem reforme univerzitetnega študija pa je danes pravzaprav eden svetovnih problemov. Predvsem pa je to problem Evrope, zapadne Evrope, kjer revolucionaren razvoj proizvajalnih sil terja silen in pospešen razvoj strokovnih kadrov. Danes ni dovolj, da imamo krog znanstvenikov vrhunske zmogljivost, znanost in tehnika morata biti v naših rokah kot ena najmočnejših objektivnih vzvodov za nadaljnji razvoj proizvajalnih sil. Vse to seveda v zelo ostri obliki postavlja vprašanje kadrov, tako da danes o tem razpravljajo po vsem svetu in postavljajo hipoteze, da mora dežela, ki hoče držati korak z razvojem, računati s tem, da bo moralo skoraj 25 odstotkov vsake generacije imeti visokošolsko izobrazbo. To pa jasno kaže, da reforma visokošolskega študija ni več samo problem profesorjev in študentov, problem univerze z njeno avtonomijo, ampak je postal eminenten družbeni problem, eden od največjih problemov bodočega razvoja naše socialistične družbe. Tu ne bi širše razpravljali o vlogi profesorjev in študentov pri reformi študija. Prav pa bi bilo, da bi čimveč iniciativ izšlo prav iz teh krogov, da bi družba našla med nami konstruktivno podporo za te izredne potrebe. Vsekakor pa je dolžnost oziroma vloga komunistov do reforme različna za študente in različna za profesorje. Toda kljub vsemu bi se morali profesorji komunisti in študentje komunisti pri reševanju problemov reforme večkrat dobiti skupaj, večkrat najti skupen jezik.

Družba gleda v reformi študija predvsem to, da ustvarjamo sodobnega strokovnjaka. Sodobni strokovnjak v socialistični družbi pa je seveda tak strokovnjak, ki zna svoje znanje in strokovnost uporabiti v naših družbenih odnosih. Tu se postavi vprašanje, ali je mogoče biti strokovnjak, znanstvenik, bodisi za prakso ali teorijo in za bodočo visoko znanost, ne da bi se na nek način povezal z družbenim dogajanjem, političnim bojem, ki se dogaja okrog nas. Bo v bodoče ta strokovnjak svojo lastno stroko lahko uveljavil na delovnem mestu v tovarni, na vasi ali kje drugje, če ne bo sposoben vključiti se v naše nove družbene odnose? Precej je primerov, ki se mogoče danes še ne maščujejo tako zelo, ki pa se bodo maščevali, če bodo inženirji, ki prihajajo v tovarne, podcenjevalno gledali na delavsko upravljanje, na nekvalificirane delavce itd. Toda nekvalificirani delavci zelo hitro postajajo kvalificirani in ti delavci postajajo sposobni upravljati tovarno. Rezultati njihovega upravljanja se bodo končno poznali tudi na dohodkih strokovnjaka, na njegovih delovnih pogojih, na možnosti, da bi on razvil vse svoje sposobnosti itd.

Zveza komunistov na univerzi bi morala tudi na tem področju veliko več napraviti. V letnikih, v individualnih kontaktih, vedno in povsod bi morali komunisti naravnost izžarevati svoje prepričanje in tako vplivati na druge. Tu gre za vprašanje kvalitete članstva v ZK. Gre za to, da je človek komunist od jutra do večera. Komunisti bi morali, ne samo preštudirati Program in še nekaj Marksovih knjig, poskušati bi morali v svoj študij ustvarjalno prenašati marksistično metodo in ta študij nekako bogateti. Študij marksizma in Programa bi se moral pri Marksu in Programu šele začeti, ne pa tam že nehati. Začeti bi se moral s tem, da bi z osvojenim znanjem oplajali znanost na fakulteti, v diskusijah itd. Pri tem so naloge komunistov intelektualcev še posebno pomembne.

Tov. Vida Tomšičeva predava

Naša inteligenca je delovna inteligenca. Postala je sestavni del naših delovnih ljudi, ona jim služi in je pravzaprav že del tega delavskega razreda, ki v procesu odmiranja razredov postaja sploh predstavnik družbe. Mislimo pa, da imajo ljudje, ki jim družba pomaga razvijati se v umske delavce, v ustvarjanju zavesti delovnih ljudi brez dvoda svoje posebno mesto, vlogo in nalogo v našem družbenem sistemu. Nujno bi bilo seveda, da se že v času študija svoje stroke pojavljajo v formiranju socialističnega intelektualca vsi elementi našega novega človeka, človeka bodočnosti, mojstra svojega posla, stroke, odprtega do vseh ljudi, kot enakopravnih družbenih činiteljev. V tem je pravzaprav bistvo svobode in demokracije. Žal pa je naša inteligenca v preteklosti prevečkrat uporabljala ti dve besedi abstraktno, kot parolo. Toda svoboda in demokracija je prav v tem, da pomagamo vsem ljudem, da se osvobode zaostalosti, da se osvobode teme in postanejo kovači svoje usode. Mislimo, da te naloge mladih intelektualcev komunistov, ki naj svoje vrste razširijo že na univerzi, predvsem pa naj se združijo v našem družbenem življenju z delovnimi ljudmi, niso nič manjše, kot so bile naloge prejšnje generacije. Ne gre za smrt, včasih gre za nekaj hujšega. Gre za to, da poveš resnico v obraz, da stisneš zobe, se naučiš in potem na principih zmagaš. To je ena važnih nalog mlade generacije in še posebej mladih intelektualcev komunistov.

Med predavanjem tov. Vide Tomšičeve

Inverzijo zahteva naš razvoj

Inverzija in tristopenjski študij — korak naprej v razvoju univerze

Pred dvema letoma smo bili šele na začetku reformiranja visokega in višjega šolstva. Danes imamo za seboj leto in pol dragocenih izkušenj in dokazov, da je bila reforma popolnoma upravičena. Še več, danes se postavlja pred univerze nova naloga — zadovoljiti vedno večje potrebe naše industrije in kmetijstva po sposobnih strokovnjakih.

Potrebe industrije narekujejo izobraževanje visokih strokovnjakov, ki bi bili sposobni voditi proizvodnjo, ki pa bi svoje znanje pridobili ne v štirih, ampak dveh letih.

Izvedba te zahtevne in pomembne naloge je možna le z inverzijo in uvajanjem tristopenjskega študija na fakultetah.

Na naši univerzi bodo s takim tristopenjskim študijem pričeli že v študijskem letu 1960-61, zato smo naprosili dekane in predstojnike fakultet, da nam povedo svoje mišljenje o inverziji in oblikah tristopenjskega študija na njihovih fakultetah in oddelkih.

Dekan fakultete za elektrotehniko in strojništvo prof. ing. Gruden

Dobili smo predloge iz prakse

Z delom za pripravo inverzije in tristopenjskega študija smo pričeli že koncem preteklega študijskega leta. Samo priporočilo ZIS smo dopolnili z anketo med podjetji in predlagi, ki jih je dala operativa. Rezultati, ki smo jih dobili na ta način, so nam vsaj v grobem pokazali potrebe po strokovnjakih v operativi in obenem lik strokovnjaka, ki bi zapustil fakulteto po dveh letih.

V prvi stopnji priprav za nov način študija na naši fakulteti smo pripravili generalni načrt z glavnimi smermi študija in načrt o liku študenta po raznih stopnjah študija.

V nadaljnji fazi priprav smo pripravili učni načrt za prvi dve leti, štiri leta in podiplomski študij. Pri sestavljanju tega načrta je bilo več varianj o tem, kakšni naj bosta prvi dve leti, ali skupni ali pa že diferencirani v praktično in znanstveno smer. Obveljala je druga varianta, po kateri bi trajal študij v prvi etapi štiri semestre, skupen pa bi bil le prvi semester. Po prvem semestru bi se študentje odločili za dveletni ali štiriletni študij, saj bi se že lahko seznanili s problematiko študija in ocenili svoje sposobnosti. Predmetov, ki bi jih predavali v prvih dveh letih, ne bi delili po smereh (raziskovalno in praktično), ampak tudi po težini in potrebah. Poudarek bi bil na tistih predmetih, ki so za razumevanje drugih predmetov nujno potrebni, predvsem pa še na pomožnih predmetih.

Za prestop iz ene smeri v drugo bodo obvezni diferencialni izpiti, tako za tiste, ki nameravajo po dveh letih nadaljevati študij, kakor tudi za tiste, ki so po dveh letih spoznali, da nimajo nagnjenj za znanstveno in raziskovalno delo. Dveletni študij pa bo zajel tudi delno specializacijo v posamezne smeri.

Fakulteta je svoj program za dveletni študij vskladila s programom mariborske Višje tehniške šole, tako da bodo diplomanti te šole imeli možnost nadaljevanja študija, seveda če bodo opravili diferencialne izpite.

Podiplomski študij bi trajal le eno leto, drugo leto pa bi študent že konkretno delal na posebnem problemu. Možna bo namreč precej široka specializacija (šibki in jaki tok). Študenti šibkega toka se bodo lahko specializirali v naslednjih panogah: radijske oziroma brezžične zveze, telefon in telegraf, avtomatizacija, medicinska in industrijska elektrotehnika.

Smer jakega toka bo imela tri vrste specializacije: 1. konstruktivno, 2. obratno, 3. vodenje in razdeljevanje električne energije.

Pri podiplomskem študiju bomo posvetili pozornost izbiri tem za raziskovalno delo.

Trenutno pripravljamo na fakulteti vsebino posameznih predavanj, da bomo v jeseni lahko začeli z novim načinom študija.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Pomoč študentom iz prakse

V soboto, 30. januarja, je bil v kavarni ŠN sestanek s študenti iz prakse. Sestanek je priredila ideološko-kulturna komisija pri UO ZŠJ in Zveza inženirjev in tehnikov Slovenije. Sestanka so se udeležili predstavniki UO ZŠJ in UK ZKS, predstavniki dekanatov, oddelkov tehničnih fakultet, rektorata in — devet študentov od 29 vpisanih.

Ne da bi skušali najti vzroke za tako majhno udeležbo študentov samih, moramo pohvaliti zamisel Zveze študentov in skrb, ki jo je pokazala za te naše kolege.

Sestanek je bil sklican brez nekega vnaprej določenega dnevnega reda, imel naj bi značaj nevezanega razgovora, obenem pa naj bi posredoval že nekaj misli in opažanj o tem, kako stopa v življenje odlok ZIS. Čeprav se je sestanka udeležilo le 9 študentov, lahko vsaj po izjavah prisotnih sklepamo, da so težave in misli ostalih študentov podobne, če že ne iste. Vendar bo kazalo z malo boljšo organizacijo in propagando pritegniti tudi ostale študente.

ZA ŠTUDIJ NA UNIVERZI PRITEGNITI PREDVSEM SPOSOBNE STROKOVNJAKE IZ PROIZVODNJE

Že v začetku šolskega leta smo ugotovili, da se je vpisalo le malo tistih, katerim je bil odlok predvsem namenjen. Namreč sposobnim bolj ali manj kvalificiranim, delavcev v proizvodnji, ki nimajo popolne srednje šole, ki pa so si pridobili obsežne kvalifikacije s prakso samo. Na podlagi tega odloka se je namreč vpisalo največ študentov na pravo in ostale družbene fakultete, le 29 pa na tehniške fakultete. Sedaj pa se je pokazalo, da je še med temi največ takih, ki jim le malo manjka do popolne srednješolske izobrazbe in ki so opustili študij na gimnaziji oziroma tehniški ali kaki drugi strokovni srednji šoli tik pred maturo. Manjka pa takih, ki so res brez višje izobrazbe, vendar z dolgoletno prakso v podjetju. Toda ravno tu zadenemo na protislovje. Podjetja namreč nerada, ali pa sploh — pustijo študirati sposobnih delavcev, ker jih nujno potrebujejo. Rada pa pustijo študirati slabše, manj izkušene in manj sposobne delavce. Takega ravnanja podjetij seveda ni težko razumeti, vprašanje pa je, koliko je to razumno glede na bodoči razvoj podjetja, ki že sedaj potrebuje, še z večjo gotovostjo pa bo potrebovalo v bodoče na istem mestu, kjer dela sedaj samo izkušen in sposoben praktik, tudi teoretično izobraženega strokovnjaka.

Na razgovoru s študenti iz prakse

Tesno s tem v zvezi so tudi materialni problemi teh študentov. Predvidevali so, da bi jih štipendirala podjetja sama, pokazalo pa se je, da ravno ta nerada ali pa sploh ne štipendirajo svojih sposobnih delavcev, ki jih hočejo zadržati v proizvodnji, študirati pa puste, po večini seveda brez štipendije, one, ki jih manj potrebujejo. Kolikor jih je torej vpisanih, študirajo ali iz prihrankov ali ob podpori sorodnikov. Položaj jim je že otežkočen s tem, da se skoraj vsi vozijo na predavanja, ker niso ob pravem času zaprosili za sprejem v študentovske domove.

Študijski problemi vsaj za te, ki so sedaj vpisani, niso tako težki — to pa predvsem zato, ker so prišli na univerzo z dokaj popolno srednješolsko izobrazbo. Vendar se jim študijski kriteriji zde preostri. Zato so študentje sami na sestanku predlagali, da bi jim podaljšali naknadni vpis v jeseni.

Po večletnem delu pri študentovskem listu Tribuni se je poslovil tovariš DUŠAN VOGLAR, dosedanji glavni in odgovorni urednik.

Slovo prijateljev je vedno težko. Še posebno težko je, če se je prijateljstvo rodilo v skupnih prizadevanjih in naporih. Slovo z Dušanom je pustilo v nas težak občutek. Vedno ga bomo pogrešali, pogrešali bomo njegov nesebičen in prijateljski odnos do kolegov v uredništvu, pogrešali bomo njegov trud in vsestransko prizavanje, ki ga je vlagal, da bi postala Tribuna čim boljše glasilo.

Delo pri našem časopisu mu je vedno pomenilo polno odgovornost. Nikoli mu ni bilo žal časa, ki ga je vlagal v svoje delo, kajti edino merilo mu je bila kvaliteta. In njegov delež pri kvalitetnem dvigu Tribune je zelo velik.

Ob odhodu bi mu s krepkim stiskom roke radi želeli veliko uspehov v njegovem nadaljnjem delu in študiju. Predvsem pa bi želeli, da bi se vedno rad spominjal prijetnih in težkih trenutkov pri našem skupnem delu in da bi še prišel med nas.

Kolegi iz uredništva Tribune

INVERZIJO ŠTUDIJA
zahteva naš gospodarski razvoj

Predstojnik oddelka za strojništvo ing. Smolik:

Priprave za etapni študij končane

Osnovne priprave za prehod na etapni študij potekajo na oddelku za strojništvo že dobre tri mesece. Prvotno je študijska komisija izdelala predlog za študij 3—2 leti, in sicer ves študijski načrt in vsebine predavanj. Ta načrt pa ni našel odmeva, ker je med njegovo izdelavo že izšel predlog za študij 2—2—2, ki ga je bilo treba čimprej realizirati. Z intenzivnim delom komisije in posameznih članov se je našla dobra rešitev, ki je v študiju strojništva lepo izvedljiva. S tem seveda ni rečeno, da je tako ugodna rešitev problema možna na vseh fakultetah in oddelkih. Med izdelavo načrta smo prišli do spoznanja, da se z oddelkom za elektrotehniko, s katerim smo v skupni fakulteti, ne moremo vskladiti, ker so načini študija tako različni, da mora vsak oddelek ubrati svojo pot, če hoče dobro rešiti ta problem. Pa tudi ogromen razvoj ene in druge panoge onemogoča simbiozo, ker so tisti časi elektro-strojne izobrazbe že zdavnaj za nami. Zato je bilo tudi sklenjeno, da se oddelka razideta in postaneta vsak svoja fakulteta. To je bilo potrebno tudi z ozirom na zelo veliko število slušateljev na obeh oddelkih, ki onemogoča solidno vodstvo pod eno fakulteto.

Priprave za etapni študij so v načrtu že končane ter se trenutno nadaljujejo že v smeri vsklajevanja vsebine predavanj (programov). V bistvu je načrt razdeljen na prvo stopnjo prvih dveh let študija, v kateri je prvo leto predviden skupni študij za začetnike. V drugem letu se načrt deli na dve smeri, in sicer na energetsko in na tehnološko. Pri tem je nekaj predmetov spet skupnih, nekaj pa deljenih za vsako smer posebej. Za dopolnilo pa služijo obvezni in neobvezni seminarji in fakultativni predmeti. Po končani prvi stopnji bo slušatelj lahko zapustil zavod kot nediplomiran inženir, z zadostnim znanjem, da bo po nekaj letih prakse lahko vodil obrat. To je tudi namen etapnega študija.

Predvidevamo, naj bi okrog 80 odstotkov vseh študentov dokončalo le prvo stopnjo, ker je potreba po njih v industriji največja.

Kakih 20 odstotkov pa naj bi vstopilo v drugo etapo študija in to le najboljši, ki bodo dobili temeljitejšo teoretično in strokovno izobrazbo. Tako se doseže tako imenovana inverzija študija.

V tem drugem delu študija, v drugi etapi je predviden skupen peti semester, v šestem semestru pa se študij deli na energetsko in tehnološko smer, tako kot v prvi etapi, vendar v poglobljenem smislu. V sedmem semestru se obe smeri delita še na odsek za pogonske stroje in odsek za teoretične naprave ter na odsek za mehansko tehnologijo in na odsek za delovne stroje in transportne naprave. Osmi semester pa zaključuje izobrazbo s specializacijo v glavnih štirih odsekih. Določena izbrana poglavja in seminarji izpopolnjujejo študij. Po opravljenem diplomskem delu bo slušatelj zapustil zavod kot diplomiran inženir, ki bo služil v industriji pomembnejšim nalogam.

Tretja etapa, tako imenovani podiplomski študij, bo obsegala 2 do 4 semestre in bo v prvem semestru poglobila teoretično znanje inženirjev iz prakse in jim nato v specialnih problemih nakazala znanstveno pot. Ta študij bo raznovrsten in strogo znanstven, tako da bo dal industriji raziskovalca in znanstvenega svetovalca.

Končno obliko tega študija bo izdelala šele praksa in se bo zato njegova oblika od leta do leta izpopolnjevala.

Ves ta način etapnega študija se bo zelo dobro izkazal, vendar bo zahteval spremembo študijskih načrtov srednjih šol, ker bo moral študent iz srednje šole prinesti veliko več znanja iz osnovnih predmetov, sicer se v dveh letih prve stopnje ne bo mogel dovolj izobraziti. Poleg tega bo zahteval na našem oddelku okrog 40 do 50 novih učnih moči in okrog 18 tisoč kvadratnih metrov površine študijskih prostorov. Trenutno odpade na našega študenta 3.2 kv. metra površine, medtem ko bi moral imeti 15 do 18 kv. metrov prostora, da bi mogel živeti in delati ves dan na zavodu.

Ta študij bo zahteval skrajno koncentracijo študenta in nepreklnjeno delo brez odlašanja, zato bo moral imeti tudi pogoje, ki mu bodo omogočili opravljati težko nalogo.

Pa tudi njegovo življenje se mu bo moralo urediti, da bo mogel udobno stanovati in se prehranjevati. Zato bo treba paralelno reševati tudi vse življenjske pogoje študenta s študijskimi. Stroški bodo visoki, toda uspehi ne bodo izostali.

S sprejema za študente — Prešernove nagrajence na rektoratu

Predstojnik oddelka za elektrotehniko prof. ing. Koželj

Skupen le en semester

Inverzija ni ravno najbolj posrečen izraz, saj pomeni uvajanje praktičnih predmetov v nižje letnike. Takšna zamenjava predmetov je na nekaterih fakultetah možna, medtem ko na drugih ustvarja velike težave.

Na oddelku za elektrotehniko smo dalj časa razmišljali o raznih variantah, dokler dokončno nismo sprejeli variante, da bi prva stopnja trajala dve leti, s tem, da je skupen le en semester. Študentje naj bi v tem semestru spoznali svoja nagnjenja, obenem pa bi profesor in asistenti na podlagi opravljenih vaj in nekaterih izpitov svetovali študentom, ali naj se odločijo za praktično smer ali za znanstveno raziskovalno delo. Tak »poskusni semester« je tudi mnogo bolj nepristranski pri ocenjevanju študentov.

Za prestop iz ene smeri v drugo bomo vpeljali diferencialne izpite, obenem pa bosta uspeh in dejansko znanje tista pregraja, ki bo omogočala ustvarjanje pravilnega razmerja med diplomanti dveletnega in štiriletnega študija.

Velik pomen posveča fakulteta tudi obvezni praksi pred koncem in na koncu dveletnega študija. Po načrtu naj bi vsak študent, preden bi se vpisal na elektrooddelek, obvezno opravil trimesečno prakso v enem izmed podjetij elektroindustrije. Na praksi bi se vsaj v glavnem seznanil s svojim bodočim študijem. Praksa po dveh letih študija pa bi bila že vezana na specializacijo.

Podiplomski študij bo enoleten. V tem delu študija se bodo študentje seznanili tudi s konjeseni. Problem bodo predstavljale tesne predavalnice, vendar pa bo z dograditvijo inštituta in predavalnic za jaki tok rešen tudi ta problem.

Pohod študentov gozdarjev po poteh I. proletarske brigade

Pohod čez Igman planino

27. januarja 1942. je I. proletarska brigada v II. ofenzivi pod vodstvom Koče Popovića opravila pod skrajno težkimi vremenskimi pogoji (globok sneg in —32 stopinj C) slavni igmanski marš. Pri tem je zmrznilo 180 borcev, od teh jih je 12 podleglo. V spomin na ta marš je Društvo študentov gozdarstva Jugoslavije organiziralo pohod po poteh I. proletarske brigade pod pokroviteljstvom generalnega polkovnika Milutina Moraće.

Zagreb je že mimo. Vlak drvi čez nepregledno ravnico; v vagonu je veselo. Zagrebčani »prodirajo« s svojo himno in mi jim rade volje pomagamo:

»Kadar šumar vodu pije,
ceo svet se njemu smije,
jer on mora piti alkohol!«

In da ne bi ostali samo pri besedah, kroži po vagonu zelenka, požirki so vse daljši — po razpoloženju. Ure dolge vožnje minevajo v najrazličnejših križnih debatah — bolj ali manj strokovnih.

Spet je večer. Vozimo se mimo ožarjenih zeniških plavžev. Zenica raste. V temi komaj zaslutimo velikana in že zdrvimo dalje. Sarajevo. Naš cilj. Do tu je bil naš pohod precej podoben majskemu izletu (če ne bi bilo tako peklensko mraz).

Priprave za pohod

Šele tu se prav zavemo, po kaj smo prišli. Na fakulteti se preoblečemo v vojaške obleke. Po klopeh in na tleh se nabirajo kupi suknjičev, plaščev, hlač, čevljev, žlic, opasačev, titovk, skratka predmetov, s katerimi se v trenutku preleviš v »vojno lice«. Da ne pozabim na zaviralni moment v vsej tej drami: vse velikosti opreme so tako temeljito pomešane, da bi si ne znal pomagati niti izkušen veteran, kaj šele mi, ubogi civilisti. Tisti, ki so to že preživeli, se bodo nasmehnili, ostale pa resno svarim pred pomembnostjo teh trenutkov, ki so usojeni vsakemu moškemu državljanu. Pri žlici se moreš in smeš zmotiti — gorje pa, če se zmotiš pri čevljih! Čaka nas namreč 100 kilometrov marša.

Ko se oblečem, mi je tesno — a ne pri srcu — čez pleča. Ogledujem se v prvem oknu. Zdi se mi, da je vsa moja pojava v bojni opremi vnebovpijoč protest proti militarizmu. Levi čevelj me odločno tišči, ker je za dve številki manjši od desnega. Takoj se odločim, da ostanem zvest svojim gojzerjem, ki me niso še nikoli pustili na cedilu.

Spimo v študentovskem domu, ki je na pol prazen, zakaj v Sarajevu so počitnice. V šoli sta ostala še dva »ekonoma« in pogovor teče do polnoči. Jutro je megleno in strupeno mrzlo. Zbor brigade. Več kot sto nas je — iz vse Jugoslavije. Mraz, ki nas je pošteno »ogrizel« na zboru, prežene topel sprejem pri dekanu. Marš se je uradno že začel in opoldne se že pomaknemo v izhodiščno bazo Vogošče. Vogošču daje pečat tovarna Pretis, ki izdeluje marsikaj, od ličnih loncev do še bolj ličnih motorjev po licenci NSU. Kolega Sarajevčan mi pripoveduje, da je tu zaposlenih približno 5000 ljudi. Številka se mi zdi neverjetna, toda ko vidim reko delavcev, ki se ob izmeni razlije na vse strani, začenjam verjeti. Zjutraj krenemo na start. Tu nam je general Subotić izročil zastavo in nam želel srečno pot.

Pohod

Krenemo proti gmoti Igmana, ki ga v megli kar nekako čutimo. Razvijemo se v kolono po eden. Hodimo skoraj v tišini. Čelo izginja v megli. Sneg in ivje ustvarjata nepopisne prizore. Smo pri izviru Bosne. Tu sonce že predira meglo. Iz tolmunov se dviga čad in temni ,leno tekoči vodi se približujejo z ivjem srebrno prekrite veje vrb in jelš. Sonce nam odkrije obrise Igmana. Prav pod njim smo.

Topel čaj. Zagrizemo se v strmino. Nič posebnega ni sicer, toda marsikoga zdeluje, zlasti »Panonce«, kot jih imenuje vedno v šale »odeti« Zagrebčan Janko »Puška tehta po ravnem štiri kilograme, navkreber pa osem!« ugotavlja nekdo pred menoj. Kolona se pomika navkreber ko gosenica. Čelo se ustavi, začelje priblža, nato čelo »potegne«, začelje pa obstoji. Pozdravi nas pravo višinsko sonce. Nekateri se že potijo. Odpira se nam čudovit pogled na zasneženo Jahorino in Romanijo. Nas, »dilcarje«, zasrbe podplati. Snega je precej. »Panonci« ga kolnejo, nam pa se toži po »dilcah«.

Na Igmanu ima sarajevska gozdarska fakulteta svoje posestvo. Gozd je sicer relativno dober, a ne moremo si kaj, da ne bi povedali, da imamo v Kamniški Bistrici boljšega. To seveda sproži plaz ugovorov in zagovorov.

Končno tudi Ignam »pade«. Vendar za danes še ni konec. To je šele prvih dvajset kilometrov. Naš cilj je Veliko polje. Hodimo po imenitno trasirani cesti. Pravi šolski primer. Srečamo udeležence igmanskega teka — smučarskega seveda. Mrači se. Veliko polje.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Televizija vsakovečerna zabava v Študentovskem naselju

Avtomatizacija proizvodnje
v luči družbenega plana za leto 1960

Družbeni plan za leto 1960. terja bistveno povečanje proizvodnje ob minimalnem povečanju števila zaposlenih v industriji. Prav v zvezi s tem, z realizacijo petletnega načrta v štirih letih, ki pada prav v 1960. leto, in sočasnim skoraj 20-procentnim povečanjem investicij v kmetijsko proizvodnjo in seveda zelo obširnimi načrti za občuten dvig kmetijske proizvodnje, vse to postavlja pred vse naše delovne ljudi vrsto bistvenih nalog, od katerih je odvisen nadaljnji gospodarski razvoj.

Ena od značilnosti družbenega plana za leto 1960 je povečanje investicij v industrijo. Gospodarski načrt za leto 1960 sicer še nadalje predvideva celo povečane napore za dvig kmetijske proizvodnje, vendar nam struktura našega gospodarskega načrta postavlja nujno nalogo, da poskrbimo za povečanje in modernizacijo celotne industrijske proizvodnje v Sloveniji.

Tako je mogoče, da po planu za leto 1960 že dosegamo na področju narodnega dohodka tisto raven, ki smo si jo postavili šele za konec 1960. leta. Na področju življenjske ravni, področju zboljšanja življenjskih pogojev delovnega človeka vse kaže, da bomo v letu 1960 lahko bistveno prekoračili raven, ki smo jo planirali za konec leta 1961.

Vsi ti rezultati so nam omogočili, da je tudi vprašanje plačilne bilance in gospodarskih odnosov z inozemstvom že v tem letu pred nami v popolnoma novih oblikah. Jugoslavija je s svojim stabiliziranim gospodarstvom postala zelo interesanten partner za razširjenje gospodarskih odnosov tako za razvite evropske in ameriške države kot za nerazvite dežele Azije in Afrike. Razvite dežele nam že ponujajo kredite, pred jugoslovansko gospodarstvo pa se postavlja zahteva po dajanju kreditov manj razvitim državam.

Jugoslavija je danes prišla do tiste stopnje gospodarskega razvoja, ki nujno zahteva, da najdemo svoje mesto na področju mednarodne delitve dela. Brez orientacije za nadaljnji razvoj našega gospodarstva v teh novih pogojih na ravni razvitejših industrijskih dežel bi se obsodili v prihodnje na stagnacijo in si tem na nazadovanje. Tu seveda ne gre za kakšne megalomanske načrte, ki so nad našimi potenciali. Glede tega ima prav industrija Slovenije še posebne naloge, kar dokazujejo tudi ponudbe podjetij razvitejših industrijskih dežel za kooperacijo z nekaterimi našimi industrijskimi podjetji.

Družbeni plan za leto 1960 terja — za to, da bi lahko izvršili osnovne naloge — bistveno povečanje proizvodnosti dela, bistveno zvišanje proizvodnje z minimalno večjim številom na novo zaposlenih v industriji. Dejanska realizacija družbenega plana za leto 1960 predstavlja, upoštevajoč zgornje, resen in pereč problem. V letu 1959 je že samo način delitve dohodka gospodarskih organizacij in predvsem nagrajevanje po delovnem učinku načel vprašanje odvečne delovne sile v nekaterih panogah industrijske proizvodnje. Zavedati se moramo, da se bo to vprašanje v zvezi s prizadevanjem za resno modernizacijo naše industrije postavljalo v še ostrejši obliki.

Z zahtevo po modernizaciji industrijske proizvodnje postaja nujno aktualno ozračje avtomatizacije, predvsem avtomatizacije celotnih panog in industrijske proizvodnje. Tu ne gre namreč samo za osvajanje novih tehnoloških procesov, ki jih zahteva avtomatizacija, kot je uvajanje elementov in osvajanje proizvodnje le-teh, ampak gre za vprašanje, kako rešiti poleg finančnih vprašanj predvsem problem delovne sile. Tu se pojavljajo problemi, ki vodijo do dezinteresiranosti za uvajanje avtomatizacije v industrijo. Nezanimanja take vrste pa ne bo mogoče premagovati samo z instrumenti v našem gospodarskem sistemu, ampak bo potrebna intervencija družbenih faktorjev in podobnih ukrepov za pospeševanje avtomatizacije. Družbeni plan FLRJ za leto 1960 in gospodarska politika zveznih organov nas jasno usmerjata k podpiranju avtomatizacije. Naša gospodarska politika teži za tem, da do največje mere izkoristimo možnosti najemanja inozemskih kreditov za razvijanje take avtomatizacije kot tudi domače proizvodnje elementov za avtomatizacijo. Zvezni organi dajejo za izvajanje te naloge razmeroma ugodne kredite. Toda vse to ne bo dovolj, če se ne bodo za to nalogo odločno zavzele tudi zavestne sile v komunah — občine. Komune so tudi izredno zainteresirane za reševanje te vrste nalog, če upoštevamo, da so njihova proračunska sredstva odvisna predvsem od plač prebivalcev na njenem področju. Te plače dajejo občini toliko več proračunskih sredstev, kolikor višja sta kvalifikacijska struktura zaposlenih in proizvodnost dela v komuni.

Ravno modernizacija industrijske proizvodnje in uvajanje avtomatizacije ter reševanje nekaterih problemov kooperacije med industrijskimi podjetji bo vodila do občutnega zmanjšanja nizko kvalificiranih delovnih mest, kar v perspektivi zvišuje sredstva proizvodnje. To so novi momenti v našem gospodarstvu, ki jih odločilni faktorji v komunah še niso dovolj spoznali. V letu 1960 bo mogoče ravno zaradi tega doseči določene sadove samo z zavestno iniciativo v naših občinah. Seveda so komune pred tem še pred vrsto nalog, ki jih zahteva proces uvajanja avtomatizacije v industrijsko proizvodnjo — (odpravljanje ozkih grl v proizvodnji). Urediti bo treba vprašanje tistih obratov in industrijskih podjetij, ki so zaostala ne samo zaradi zastarele opreme, ampak tudi zato, ker je naša industrija navajena na vrsto uslužnostnih postranskih obratov, ki v okviru enega podjetja nikakor ne morejo biti rentabilni in ne morejo racionalno izkoriščati svojih proizvodnih zmogljivosti. Potrebno bo, da gredo taka podjetja v kooperacijo s sorodnimi podjetji, ustanavljanje skupnih servisnih obratov in podjetij, ki opravljajo servisno službo za več sorodnih podjetij.

Tako je mogoče bistveno povečati proizvodnost dela, racionalneje razporediti delovno silo in ustvarjati pogoje za uvajanje avtomatizacije v industriji. To je tudi pot, ki daje komunam najrealnejše možnosti za reševanje problema zaposlitve presežne delovne sile, ki se na osnovi takega povečanja proizvodnosti dela pojavlja na njenem področju.

V drugi polovici leta 1959 je dal sistem delitve dohodka v gospodarskih organizacijah in nove oblike nagrajevanja po delovnem učinku velike uspehe. V letu 1960 pri tem pričakujejo še večji uspeh, ko bosta novi sistem delitve dohodkov in nagrajevanje po učinku dela popolnoma prišla do izraza.

Potreben bo intenziven proces pregrupiranja zaposlene delovne sile v industrijskih podjetjih, reorganizacija teh podjetij in ustanavljanje novih uslužnostnih obratov, obratov dopolnilne industrije itd. Ti novi uslužnostni obrati naj razbremenijo osnovna modernizirana industrijska podjetja vseh tistih dejavnosti, ki v okviru modernega industrijskega podjetja zavirajo racionalno porabljanje proizvodnih zmogljivosti, ki pa so nujni kot dopolnilna dejavnost.

Organiziranje take mreže uslužnostnih podjetij pa zahteva relativno visokokvalificirano delovno silo, medtem ko se podjetja s serijsko proizvodnjo lahko zadovoljujejo s priučeno delovno silo, seveda ob močnih konstrukcijskih birojih in organizacijskih centrih v svojih podjetjih in zadostnem številu najvišje kvalificiranih strokovnjakov. Proces take kooperacije takega razvijanja uslužnostnih obratov bo zahteval pregrupiranje delovne sile in bo pomenil poseben problem, če ga hočemo reševati v letu 1960 z največjim varčevanjem pri zaposlitvi nove delovne sile. Samo dva odstotka zaposlitve delovne sile, kolikor jo predvideva družbeni plan, pomeni v Sloveniji izredno važen problem.

Samo z zavestno akcijo odgovarjajočih činiteljev je pregrupiranje zaposlene delovne sile v teh številnih novih obratih in ob istočasnih naporih za modernizacijo in avtomatizacijo industrije mogoče doseči, da se v letu 1960 ne bo povečalo število zaposlenih. Podatki kažejo, da je pri nas odnos števila zaposlenih v velikih industrijskih podjetjih nasproti številu zaposlenih v uslužnostnih obratih zelo neugoden in mnogo pod povprečjem razvitejših industrijskih dežel, kjer je del zaposlenih v uslužnostnih obratih mnogo večji kot pri nas.

Problem avtomatizacije in modernizacije industrije, eden osrednjih problemov našega gospodarskega razvoja v prihodnjih letih in tudi že v letu 1960, je zato tesno povezan z razvijanjem ustreznih vrst uslužnostnih obratov, z združevanjem njihovih sredstev in v ta namen cela vrsta podobnih problemov.

Ko govorimo o problemih, ki so organsko in funkcionalno povezani s širokim kompleksom vprašanj avtomatizacije in modernizacije naše industrijske proizvodnje, s tem v zvezi pa o kooperaciji industrijskih objektov in široki mreži uslužnostnih obratov pa o pregrupaciji delovne sile, se pred nas v dokaj ostri obliki postavi problem hitrejšega in pospešenega vzgajanja zlasti strokovnih kadrov. Tovariš Boris Kraigher je na razširjeni seji Glavnega odbora SZDL med drugim poudaril, *da je vloga republiških in okrajnih organov, da z direktnimi intervencijami razvijajo in pospešujejo izvajanje šolske reforme, zlasti na področju strokovnega šolstva, da podpirajo akcijo za razvijanje nove moderne mreže našega strokovnega šolstva in da z največjimi napori pospešujejo reformo celotnega visokošolskega študija in znanstvenega raziskovanja.*

MEČEVANJE IN ZABAVA

Mišljenja o marsikateri temi so različna in neobvezna. Mednje spada tudi zabava in za to o njej tudi cveti toliko sodb o tem, kdaj je dobra ali slaba. Ta relativnost je tako bistvena, da že dobiva obeležje absolutnega in ko razmišljamo o tem, kako se nemški študentje zabavajo oziroma kako preživljajo svoj prosti čas, lahko to osvetlimo samo s spomini in vtisi, ki si jih naberemo ob raznih priložnostih po nemških univerzah. Pričakovanja seveda vplivajo na vtise in od dežele s tako bogatimi univerzitetnimi tradicijami in tako bogatimi šolami človek nehote mnogo pričakuje.

Potniki so ob vseh priložnostih in na vseh geografskih širinah dojemljivi za nenavadno, verjetno zaradi nepremagljive želje, da bi doživeli nekaj nenavadnega in spomina vrednega.

Vitezi z brazgotinastimi vratovi

Izkoristili smo prvo priložnost, ki se nam je nudila na tehnični visoki šoli v Achenu, in vprašali, kako je s študentovskimi dvoboji. Dvobojujejo se še vedno, vendar nismo mogli prisostvovati nobenemu dvoboju, prav tako nismo videli kakega opraskanega bojevnika. Ta viteški šport spada v področje rituala in pravico dvobojevanja si je treba prej pridobiti s članstvom v združenju.

Napačno je mišljenje, da je dvoboj nevarna zadeva. Občutljivi deli obraza so zaščiteni in dvoboju prisostvuje zdravnik. Pa tudi sablje so take, da le težko zapustijo hujše sledove. Družine so zelo ekskluzivne in ne tako mnogoštevilne, razen tega pa se ni treba vsakemu članu boriti. Član postane lahko vsak, ki dvobojem ne nasprotuje. Tako imajo dvoboji veliko gledalcev in le malo »vitezov«.

Bi lahko na kakršen koli način prisostvovali dvoboju, morda tudi za ceno udeležbe v njem?

Nikakor ne! Oblasti dvoboje preganjajo in zato jih opravljajo v največji tajnosti.

Dekan daje takt

Čeprav nismo imeli priložnosti, da bi videli achenske študente v dvoboju, smo jih videli še isti večer v še bolj delikatni vlogi.

Tehnična visoka šola v Achenu prireja tradicionalna študentovska srečanja za mlade ljudi iz tujih dežel. Kot gostitelji skupaj nastopajo študentje in profesorji. Program traja dva dni. Prvi se prične z ogledovanjem največje zapadnonemške tehnične šole, v kateri je marsikaj videti. Popoldne odpira Achen strani svoje bogate zgodovine. Zvečer je v programu večerja v eni izmed izletniških restavracij tega mesta, toda kaj to pomaga, ko je večerja oropana šarma lepega spola in ima navadno »grobi šarm« moškega.

Večer je bil zelo posrečen. Točneje, zelo posrečen na nemški način. Popili smo mnogo piva in odnekod so izvrtali tiskano pesmarico s tradicionalnimi študentovskimi pesmimi. V vseh teh razbrzdanih pesmih igra vlogo vzvodnice kaka lepa in mlada krčmarica, ki ji dvorijo vsi študentje v mestu. Pri petju se je treba objeti okrog ramen in se majati v taktu pesmi. Rektor, ki je v tem trenutku sedel med nekim Špancem in Švedom, ju je objel okrog ramen in pričel dajati takt. To so storili tudi ostali profesorji, pomešani med študenti. Potem je nek profesor oponašal starinarja. Vse to je razpoloženje močno dvignilo. Ko pa je v to razpoloženje že začel posegati alkohol, je vstal ceremonial mojster in dal s pregovorom, »kadar je najlepše, je treba končati,« vedeti, da je zabave konec in da je prišel čas odhoda.

Zapadni Nemci in Vzhodni Nemci

Razpravljanje o meji, ki danes umetno deli Vzhodno in Zahodno Nemčijo, smo lahko slišali v Hamburgu na seminarju, kateremu so prisostvovali tudi študentje iz Vzhodne Nemčije. Različne poglede na svet so demonstrirali ves dan in še pozno v noč. Večer je potrdil razlike v življenju vzhodnih in zahodnih Nemcev. Hamburžani so plesali moderne plese in kolegi iz Leipziga niso hoteli zaostajati za njimi. Vendar niso mogli prikriti, da so dosti bolj vajeni tradicionalnega valcerja. V afiniteti za alkohol pa so imeli prednost vzhodni gostje. Ko se je začutil njegov vpliv, je bilo opaziti v njihovih gestah za Nemce nerazumljivo, skoraj slovansko širino. Otto, sicer zelo simpatičen fant, je opisal neke pravljične, celo nočne leipziške krokarije, proti katerim to vse skupaj nič ni. Dekleta pa so pod vsako kritiko.

Na to mu je eden izmed domačinov v šali dejal, da se dobro spominja, s kakimi »lepoticami« so jih pričakali v Leipzigu.

To je Otta gotovo na nekaj spomnilo, kajti takoj je pričel dvoriti neki hamburški lepotici, ki je prišla na zabavo s svojim fantom. Naslednji večer na »žuru«, ki ga je to dekle priredilo, je bil že v ekstazi. Sicer pa naj bi ta večer pokazal zapadnonemški komfort, vendar večer v ta pojem ni vnesel nobenih novih elementov. Plesali smo ob gramofonski glasbi, jedli kolače in torte in pili limonado in čaj ob tihem protestu vzhodnonemških gostov. Pripombe o zunanjosti deklet so tokrat upravičeno odpadle — vse so bile izredno privlačne.

Tujci so že od nekdaj in povsod v nekem oziru atrakcija in zato so se domačini pripravljeni pokazati v krivi luči, da bi le vse izpadlo kar najbolje.

Vprašal sem majhno Vero-Ido v majhnem eksistencialističnem dancing-baru, v katerem je na vse strani pljuskal rock and rol in v vsakem prostem kotu so sedeli fantje in dekleta na podu v pravi party-stimung, ali pogosto zahaja sem. Rekla je, da je tu prvikrat. Vprašal sem Petra, ki je bil vodič, vendar tako, da sem mu rekel, da sedaj vem, zakaj pogosto zahaja sem. Vendar mi je tudi on dejal, da je bil tu zadnjikrat pred 8 meseci in da ima mnogo kolegov, ki jih tu sploh še ni bilo.

KAKO SE, ZA VRAGA, TOREJ ZABAVAJO?

Na to vprašanje ni lahko odgovoriti. Statistike kažejo, da so nemški študentje in višina njihovih štipendij na zadnjem mestu v Evropi. To jih sili na samopremagovanje in vliva energijo za učenje. In če sedaj govorimo o povprečni zabavi in vzamemo v poštev statistične podatke, bi zabava povprečnega nemškega študenta izpadla precej slabo.

Če pa upoštevamo, da so šolske takse tolikšne, da si mora večina študentov med letom še služiti denar, potem se ni treba čuditi, da tudi nemškega študenta srečamo kot sprevodnika v metroju ali poljskega delavca na Švedskem. L.N.

Z mednarodnega tekmovanja študentov fotografov: Jitendra N. Oza — Odsev

ENA ŠOLA ZA MILIJON IN POL LJUDI

Skoraj neverjetno se sliši, da je v Omanu, arabski deželici na jugovzhodnem delu arabskega polotoka z milijon in pol ljudi, le ena osnovna šola z 200 učenci, in sicer v glavnem mestu Maskat.

In kaj se zgodi z učenci, ki končajo šolo? V šoli pridobljenega znanja ne morejo nikjer uporabiti in sčasoma pozabijo še tisto, kar so se naučili. Reakcionarna vlada sultana in tudi imperialisti so deželo dobesedno izolirali pred vplivi iz ostalega sveta. Vlada mladim ljudem ne izdaja dovoljenj za študij v inozemstvu, tako da morajo ilegalno odhajati na študij v Bahrein, Kuwait, Kater, Irak in ZAR.

Število omanskih študentov v tujini ni večje od sto in v veliki večini so gimnazijci. Univerzitetni študentje so samo štirje in še tem je vlada prepovedala povratek v domovino, »ker predstavljajo nevarnost za obstoječi red.«

Karakas se je prebudil

Drugo leto se je pravkar izteklo, odkar je spet ena južnoameriških dežel, Venezuela, pretrgala tesne vezi s tradicijo svoje polpretekle dobe. Zadnji diktator v osebi Pereza Jimeza je za vedno zapustil tla, ki so nenadoma postala prevroča. Zadnji list zgodovine je bil popisan s krvjo delavskih množic, ki so tiste januarske dni leta 1958 vedele, zakaj jo prelivajo. Ves prejšnji čas je bil teman, še sedaj se ga Venezuelci neradi spominjajo. Vendar zgodovina ne molči; preveč jasno razkriva in obtožuje, da bi lahko ljudstvo kdaj karkoli opravičilo ali pozabilo...

Revolucija, ki je dokončno pometla z diktatorskim režimom, je bila v svojem jedru zasnovana na delavskih množicah, na katerih je tudi ležalo vse breme. Vzroke za to najdemo neposredno v družbeno-ekonomskem razvoju, predvsem v začetku sedanjega stoletja, kjer najdemo tipičen prehod fevdalnega gospostva v buržoazno prevlado. Vse do izbruha druge svetovne vojne so predstavljali socialno sliko odkriti fevdalni odnosi, v katerih je nastopal razred veleposestnikov skupaj s trgovsko usmerjeno buržoazijo. Na poljih, ki so ga izkoriščale inozemske petrolejske družbe, pa se je skoraj v istem času rodil proletariat. Dolarski tok je pritekal tako v roke 27 let vladajočega tirana Juana Gomeza in fevd. aristokracije. Ta je sledeč buržoaziji preusmerila investicije v nekmetijska produkcijska sredstva. Z nenehno akumulacijo kapitala, ki se je nabiral zlasti v lahki industriji, pa so se pomnožile proletarske vrste.

Trdno zasledujoč svoje ekonomske interese, so se razredi temu primerno tudi politično orientirali. Zahtevni industrijski razred je v svojih nacionalističnih težnjah podprl liberalno vlado generala Medine, ki je držala v svojih rokah oblast v letih 1940-45. Po padcu tega režima se je opredelil v tako imenovani republikansko-demokratski uniji (URD). Liberalno usmerjena trgovska buržoazija je podprla krščansko-socialno stranko (COPEI), medtem ko so se vsi nosilci že tedaj revolucionarnih idej od mestnega proletariata, kmečkega prebivalstva in majhnih posestnikov združili v stranki demokratske akcije (AD). Njeni voditelji, med katerimi je bilo mnogo tistih, ki so skušali slediti načelom Marxa, Engelsa in Lenina, so v strankinem programu jasno zahtevali popolno politično demokracijo, trdno delavsko gibanje, nacionalizacijo težke industrije, napredno delavsko zakonodajo in obenem govorili o teh radikalnih merah le kot o značilnostih prehodne dobe. Nekaj takega je demokratski akciji uspelo uresničiti že v triletnem obdobju po padcu Medinove vlade. Ista oficirska skupina, ki ji je tedaj pomagala na oblast, je skovala pozneje s pomočjo obeh meščanskih strank in tujino upor: AD in komunistična partija sta bili prepovedani. V preostalih štirih letih so se v sami oficirski junti izoblikovale razne interesne grupe; nasprotja je izkoristil Perez Jimenez, ki je, svest si diktatorskih tradicij in zgledov drugod po Južni Ameriki, na hitro opravil z najnevarnejšimi političnimi nasprotniki. Diktatura je vestno služila stari zvezi tujega kapitala in domače fevdalne oligarhije, ki se je vedno bolj posluževala modernih metod kapitalnega vlaganja in v ta namen skrbela za obstoj proletariata. Edino z ogromnimi delavskimi naselji se lahko pohvali Jimenez, toda s svojimi brutalnimi metodami in terorjem je iztisnil tudi poslednje sile iz venezuelskih delavcev. Na te se je skušal na drugi strani nasloniti naglo razvijajoči se ekonomsko vodilni buržoazni razred, ki se je zavedel anahronizma Jimenezovega fevdalno-fašističnega režima.

Okrog leta 1957 je prvič javno prišla do izraza enotno zasnovana revolucionarna akcija, ki je združevala vse demokratske elemente ADKP, URD in COPEI pod skupnim imenom Patriotska junta. Skrajno levo krilo so tvorili študentje, ki so že prej vodili pomembne stavke in proteste, sedaj pa so prevzeli še tu iniciativo, tako da je Univerzitetna fronta skušala premostiti velike razlike še tu med delavskim razredom in meščanskim demokratskim krilom. Sredi decembra 1957. je Jimenez še zadnjič ponižal uporne množice: pod pritiskom policije je ljudski referendum podaljšal diktatorju vladavino. Silvester tega leta bo ostal v spominu preprostega ljudstva: oficirska junta jih je že drugič izdala, upor ni bil oprt na široke množice, zato je tudi Nacionalna osvobodilna armada že ob svitu novega leta kapitulirala pred vladnim polkovnikom Casanovo. Sicer bridka izkušnja je vse poučila. Ko je prišlo že v prvih desetih dneh do preosnove Jimenezove vlade, iz katere je bil izločen tudi najbolj nepriljubljen minister za notranje zadeve Lanz, je 600 intelektualcev in študentov javno podpisalo manifest, v katerem je zahtevalo diktatorjev odstop. Dogodki so bliskovito sledili... Jimenez je znova sestavil kabinet na starih pozicijah in se tako pripravilo na spopad, ki se mu morda takrat še ni zdel poslednji.

21. januarja opoldne so zvonovi po vsem Karakasu naznanili splošno stavko, ki jo je organizirala Patriotska junta. Policijski odredi so odprli ogenj na študentovske grupe, ki so pozivale k vstaji. Prepričljive hitre zmage nad policijskimi oddelki so kljub 350 mrtvim in 2000 ranjenim upornikom vzbudile neverjetno solidarnost in zaupanje ljudstva v oboroženo vstajo. Bela revolucionarna zastava je zavihrala tudi na poslopju delavskega naselja 2. december, kjer so se bili najtežji boji. Ko je množica obkolila diktatorjevo palačo Miraflores, se je do tedaj Jimenezu zvesta vojska začela bratiti z uporniki. Kruto so morali plačati pripadniki tajne policije, čeprav so študentje skušali osnovati revolucionarno sodišče in tako preprečiti linčanje.

Po dveh dneh je zavladal v vsej deželi mir. Diktatorju se je uspelo rešiti izven meja. Pred njegovo palačo pa se je na odprtem trgu sestavila nova vlada iz že obstoječe oficirske junte in vseh štirih strank.

tribuna

Problemi indijskih študentov

Velika nezaposlenost

Univerzitetna vzgoja se je v Indiji od leta 1947. dalje zelo hitro razvijala. Na novo je bilo ustanovljenih veliko število univerz in kolegijev, da bi lahko zadostili vedno večjemu navalu na univerze. Danes ima Indija več kot 40 univerz s preko 750 tisoč študenti. Ta pojav je toliko bolj vreden pozornosti, ker velika večina teh študentov ne prejema nikake štipendije ali posojila. Vzdržujejo jih starši, oziroma si med študijem pomagajo z zaposlitvijo.

Vzroka za tako nenadno velik porast sta dva. Prvi je seveda v tem, da dajejo srednje šole vedno večje število maturantov, dosti preveč, da bi se lahko vsi vpisali na univerzo.

Drugi vzrok pa je pravzaprav stranski produkt položaja v zvezi z zaposlitvijo. Vedno več ljudi se vpisuje na univerzo, ker vedo, da je tudi za navadno, malo plačano delo danes v Indiji potrebna univerzitetna izobrazba. To še posebno velja za študente humanističnih fakultet in fakultet za čisto znanost.

Podrobnejši pregled kaže, da so možnosti zaposlitve prerasle prvi in drugi petletni indijski načrt. Vsi diplomanti s tehnike se kaj lahko zaposlijo v industriji, takoj ko zapustijo univerzo. Ker pa se industrializacija nadaljuje v naglem tempu, ustanavljajo tudi vedno več odgovarjajočih fakultet, da bi zadostili naraščajočim potrebam po strokovnjakih.

Kljub temu očitnemu dejstvu pa večina indijskih študentov študira na humanističnih fakultetah. Za diplomante teh fakultet pa možnosti zaposlitve niso nič kaj ugodne. Študij teh predmetov v času britanskega gospodarstva je imel za cilj vzgojo uradnikov, ki bi delali na nižjih položajih v vladnih organih. Priložnosti zaposlitve v civilni službi so bile strogo omejene in le malo študentov je lahko dobilo službo te vrste. Ostali so morali poskušati svojo srečo kot asistentje na univerzah in kolegijih ali pa v trgovini. Ta položaj je tudi danes ostal skoraj nespremenjen, število študentov humanističnih ved pa skokovito narašča, tako da so možnosti zaposlitve vedno manjše. Le tisti, ki imajo dobre učne rezultate, lahko računajo na zaposlitev na univerzah, kolegijih oziroma položaje v trgovini. Povprečnemu študentu ostane v najboljšem slučaju zaposlitev kot profesor v drugostopenjskih šolah ali pa mesto uradnika, vendar tudi ta mesta niso številna in precej diplomantov ima pred seboj dolgo dobo čakanja na zaposlitev.

Velika večina študentov pa se vpiše na univerzo brez jasnega cilja pred seboj.

Zaradi prenapolnjenosti skoraj vseh univerz in kolegijev je tudi občutno pomanjkanje profesorjev, učiteljev, učnih pripomočkov in prostorov. Ni redek slučaj, da je v predavalnici 500 študentov natlačenih kot sardine in da se stiskajo še po hodnikih. Tudi ni nič nenavadnega, da je veliko število študentov natlačenih v majhnih in nehigieničnih sobicah.

Prenatrpanost in pomanjkanje učnih pripomočkov na eni strani in skoraj popolna negotovost o bodočnosti na drugi sta vzrok za pojav, ki je v indijskem študentovskem življenju vedno bolj pogost in ga označujejo za »študentovsko nedisciplino.« Seveda pa so za nedisciplino še drugi vzroki, ki še slabšajo položaj. Študentovski nemiri in nedisciplina so postali zelo resen problem sodobne Indije.

V tej hiši je veliki indijski pesnik Tagore preživel zadnja leta svojega življenja

Iz dežele milijon slonov

Čeprav Laos nima svoje univerze, število študentov narašča iz leta v leto. Študirajo v tujini, in sicer v Franciji, Kambodži, Kanadi, Vietnamu, ZDA, Angliji in Tailandu.

Pariz, kot svetovni kulturni center, ostaja slej ko prej največja želja vsakega laoškega študenta. V Montpelieru je laoška vlada zgradila dom za svoje študente, ostali pa so raztreseni po vseh francoskih univerzah.

Kljub tej raztresenosti pa so laoški študentje trdno povezani v svoji organizaciji, ki združuje 98 odstotkov vseh študentov. Ta organizacija ne krepi samo stike med študenti, temveč tudi vezi z domovino. Razen zastopanja interesov njenih članov, je njena naloga tudi ohranitev in razvoj nacionalnih, kulturnih in umetniških vrednosti, ki bi zaradi oddaljenosti domovine lahko padle v pozabo.

Sicer pa se položaj laoških študentov v Franciji ne razlikuje od položaja ostalih tujih študentov. Živijo in študirajo pod enotnimi pogoji.

Leta 1957 sta bili v Laosu ustanovljeni kraljeva šola za medicino in višja šola za administracijo in pravo. Kdor je hotel študij nadaljevati, je bil prisiljen zapustiti domovino. V začetku so odhajali v tujino le otroci bogatejših družin. Ko pa je dežela dobila neodvisnost, je sistem štipendiranja omogočil študij tudi ostalim. Razen štipendij domače vlade koristijo laoški študentje tudi štipendije tujih vlad in nekaterih mednarodnih organizacij.

Šolska reforma, ki je bila opravljena po proglasitvi neodvisnosti, je omogočila dostop v šolo otrokom iz vseh slojev. Razen tega so dobili študentje v marsikaterem oziru privilegiran položaj. V vladni kontrolni študijski komisiji imajo svojega zastopnika, ki brani njihove interese.

Za sedaj je največja skrb vladnih organov in številnih študentovskih organizacij, ki so raztresene po svetu, ohranitev čim tesnejših stikov z domovino. Eni in drugi si prizadevajo, da bi čimprej dobili svojo lastno univerzo.

Vse že omenjene študentovske organizacije imajo skoraj popolnoma sindikalističen položaj. Služijo predvsem za izboljšanje življenjskih in študijskih pogojev svojih članov. Zanimivo je, da študentovski interesi le redko kdaj pridejo v nasprotje z interesi laoških oblasti.

Druga važna aktivnost študentov je borba za pravilno vlogo univerze v moderni družbi in za ustvaritev univerze, ki bo integralen del družbe in dostopna vsem. V Laosu, kraljestvu milijona slonov, kakor tudi drugod po svetu, so še številni ljudje, ki iskreno mislijo, da mora biti univerza ločena od družbe.

Laoško kraljestvo je dežela, ki je šele nedavno dobila neodvisnost. Prebivalstvo ni številno in kulturna raven je nizka, tako da so za sedaj študentje najbolj zavesten del laoškega prebivalstva. In ravno zato je njihova odgovornost toliko večja.

V odnosih z drugimi študentovskimi organizacijami zastopa združenje laoških študentov politiko medsebojnega razumevanja in prijateljstva. Udeležili so se banduške konference leta 1956 in vseh večjih mednarodnih prireditev in festivalov. Vendar pri tem često naletijo na ovire, ker njihovo združenje nima položaja nacionalne unije. Čim pa bo odstranjena še ta ovira, bodo laoški študentje še več prispevali v borbi za vzajemno razumevanje, prijateljstvo in mir.

TELEGRAMI

ANGLIJA. Na zadnjem sestanku Sveta nacionalne unije študentov v Londonu je bil sprejet predlog, naj svet NUS podpre Nacionalno unijo južnoafriških študentov (NUSAS) v njihovi nameri, da bojkotirajo nekatere določene južnoafriške proizvode v znak protesta proti univerzitetnemu zakonu o prosveti, ki ga je sprejela južnoafriška vlada, in sicer:

1. zahteva od članov NUS, da izvajajo individualen bojkot teh proizvodov. Kot eno izmed praktičnih mer je preprečevanje rasne segregacije na visokih šolah.

2. svetuje izvršnim oblastem, da pripravijo in tiskajo seznam blaga, ki bo vključen v bojkot.

Rezultat glasovanja za ta predlog je bil: 101 za, proti in 72 vzdržanih. Apel je podpisal tudi dobitnik Nobelove nagrade za mir, znani angleški filozof Bertrand Russel.

JAPONSKA. Na univerzi Ritsumeihan se je nedavno zbralo okrog 200 študentov japonskih institucij višjega šolstva zaradi sodelovanja na prvem nacionalnem seminarju Združenja študentov z dežele, da bi pripomogli pri odpravijanju fevdalne diskriminacije, ki še vedno vlada v japonskih vaseh. Predstavniki različnih študentovskih skupin so izmenjali izkušnje in sklenili, da bo seminar vsako leto. Odločili so se, da gibanje razširijo po vsej Japonski.

MALAJA. Notr. ministrstvo vlade Malajske federacije je prepovedalo razpečavanje dveh publikacij študentov univerze Naujang v Singapuru. Publikacije so: Univerzitetna tribuna, organ študentovske unije, ki šteje 2700 članov, in Suloh Natali, glasilo Angleškega univerzitetnega združenja. Ob prepovedi ni nikake obrazložitve.

PANORAMA MISLI

O KULTURNEM ŽIVLJENJU NA UNIVERZI

Kulturna komisija pri Univerzitetnem odboru Zveze študentov

BO LETOS BOLJE?

Predsednik Kulturne komisije Peter Toš:

Že preteklo leto je v delo Kulturne komisije preneslo neko novo orientacijo in iskanje novih oblik dela, s katerimi bi vzbudili zanimanje čimvečjega števila študentov za kulturno dogajanje na univerzi. Tudi v letošnjem letu nameravamo to nadaljevati in še vnaprej iskati nove, vabljivejše in bolj pestre načine, s katerimi bi se študentom čimbolj približali.

V načrtu za letošnje leto imamo poleg abonmaja v Drami predviden tudi delni abonma v Operi, za katera bomo stremeli, da bi zajela kar največ študentov. Verjetno ta abonma ne bo reden kot doslej, ampak bo to posebna karta, s katero bo študent lahko kadar koli kupil vstopnico za predstavo z običajnim abonmajskim popustom. Kar se tiče kulturnih skupin, jim bomo v glavnem prepustili, da bodo same pripravljale svoj načrt dela in nastopov.

Sedaj se pripravljamo na prirejanje skupnih nastopov naših skupin po ljubljanskih dvoranah, ki bodo organizirani nalašč za študente. Poskušali bomo, da bodo oblike teh nastopov čimbolj pestre in vabljive, včasih združene tudi z zabavnim sporedom in da bodo blizu željam in zahtevam študentov. Prepričan sem, da bo odziv študentov za te prireditve dovolj velik, da bomo lahko kasneje prešli na čisto načrtno kulturno vzgojo. Poleg tega bo Akademija za igralsko umetnost večkrat nastopala na Delavskem odru s svojimi produkcijami za študentovsko občinstvo, seveda, če bo pri tem premagana velika ovira — dobiti dovoljenje rektorata akademije za te nastope. Te prireditve bi lahko istočasno povezali tudi z razstavami študentov Akademije uporabljajočih umetnosti, kar bi bil verjetno simpatičen nastop obeh akademij pred študentovskim kulturnim občinstvom.

V načrtu imamo tudi gostovanja naših skupin po Sloveniji, s čimer bi tudi študentje prispevali svoj delež pri kulturno-umetnostni vzgoji delovnih ljudi, ki so vedno željni kvalitetnih kulturnih prireditev. S tem bomo morda vzbudili tudi pozornost ostalih kulturnih forumov, od katerih bi že sedaj pričakovali in rabili pomoč.

Verjetno bomo letos osnovali tudi filmski klub, v katerem bi bilo težišče na teoretičnem delu. Tako bi vzgajali estetski odnos študentov do filma in morda tudi mlade filmske publiciste. Prirejali pa bi tudi študentovske matineje z minimalno vstopnino, kvalitetnim filmskim sporedom in primernim komentarjem.

Zelo radi bi priredili predavanja s področja socialistične etike, ki bi študentom lahko mnogo koristila, saj mnogokrat nikjer ne najdejo odgovorov na vprašanja, ki se ob tem nenehno pojavljajo. Vendar bo treba tudi tem predavanjem najti ustrezno in zanimivo obliko, ki b' pritegnila čimveč študentov.

Ugotovili smo, da je bilo kulturno delovanje na univerzi v preteklem letu zgrešeno v tem, da je zajelo premalo študentov — organizatorjev in sploh študentov, ki bi se aktivno ali vsaj pasivno s tem ukvarjali. Zato bomo odslej podpirali predvsem tiste skupine, ki bodo znale zajeti v svoje vrste čimveč študentov in tudi ostali študentovski javnosti več nudili ter s tem vzbudili njihovo zanimanje za kulturno dogajanje. Skrbeli bomo, da bodo skupine nastopale predvsem za študente in delovne ljudi naše republike, šele nato naj bi mislile na inozemska gostovanja. Mislim, da je najvažnejše, da postanejo te skupine najprej naše, šele nato naj iščejo afirmacijo drugje.

Slabosti v preteklem letu so bile tudi v tem, da združenja po fakultetah niso imela pravega odnosa do dela Kulturne komisije. Študente je treba organizirati in jim vzbujati zanimanje za kulturno dejavnost predvsem po združenjih, kjer študentje žive. Tako pa so kulturni referenti po združenjih silno slabo povezani s Kulturno komisijo, ali pa sploh niso, v največ primerih pa teh referentov sploh ni. Tako je skoraj vsaka organizacija kulturne dejavnosti v širšem smislu, ki bi zajela ljudi po fakultetah, že vnaprej obsojena na neuspeh. V bodoče bo treba ravno v tem marsikaj izboljšati in pritegniti čimveč organizatorjev, predvsem pa študentov, ki jim pomeni kulturno udejstvovanje in obiskovanje kulturnih prireditev notranje bogatenje in izpopolnjevanje osebnosti.

Upam, da bo letos kulturno življenje na univerzi živahnejše in da bomo vzbudili zanimanje študentov vsaj v toliko, da bodo obiskovali prireditve, ki jih bodo prirejali študentje za študente. Kulturna komisija pa bo iskala oblike, ki bodo študentom zares blizu in jim skušala nuditi vsaj del tega, kar je njihova potreba in želja.

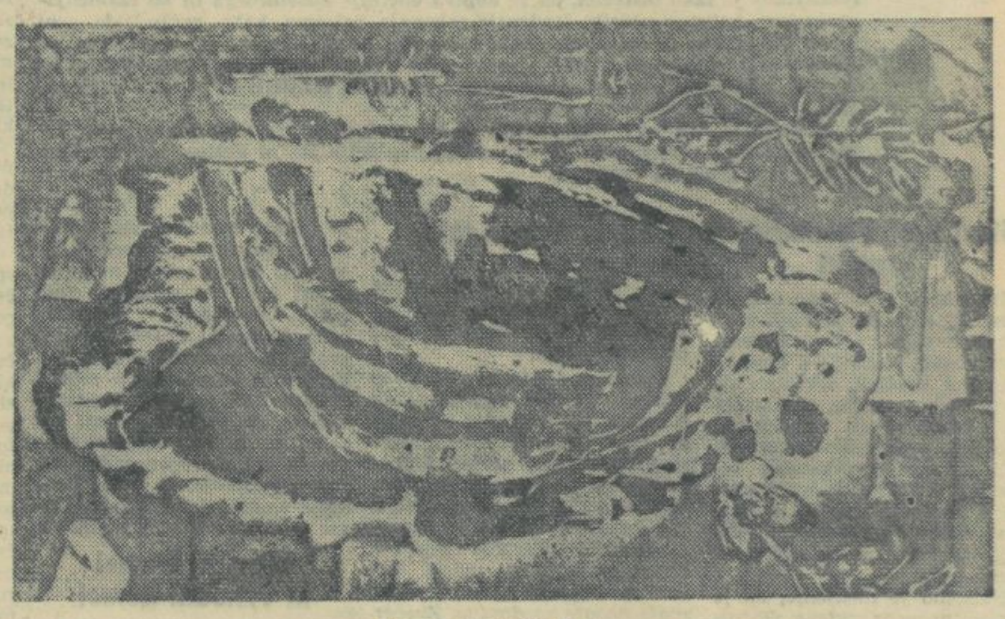

France Mesarič: Čoln

MORDA V PRIHODNJE...

Naš sprehod po študentovskih kulturnih skupinah in med ljudmi, ki jih živo zajemajo problemi študentovskega kulturnega življenja, je tako končan. Namen in pričakovanja, ki smo jih imeli ob tej panorami, so se skoraj povsem izpolnila. Niz misli in predlogov za poživitev kulturne dejavnosti na univerzi bo lahko dragocen prispevek Kulturni komisiji pri Univerzitetnem odboru pri iskanju novih oblik in pri njeni osnovni nalogi: usmerjanju kulturne dejavnosti študentov. Predvsem pa bi bilo dobro iz teh misli izluščiti tiste, ki vsaj v grobem nakazujejo, v kakšno smer naj se razvija delovanje Kulturne komisije v prihodnje ter kaj pričakujejo in kaj si žele študentje od kulturno-umetnostne vzgoje na univerzi.

Letošnje študijsko leto je že v začetku prineslo prvo razočaranje: študentovsko gledališče in gledališki klub nista mogla pričeti delati in sta že v klicah zamrla, kar je skoraj povsem nerazumljivo. Morda so tudi organizatorji prezgodaj obupali, saj bi verjetno s pomočjo združenj in sploh organov študentovske organizacije študente le dovolj zainteresirali za novo skupino, predvsem pa za gledališki klub. Sicer pa tudi letos v študentovskem kulturnem življenje ni vzklilo nič novega, vse delo še vedno sloni na že obstoječih kulturnih skupinah, kar je vsekakor zelo težko breme. Okrog 200 študentov, kolikor jih štejejo te skupine, pa vsekakor ni številka, na katero bi bili lahko ponosni.

Sicer pa se po vseh treh centralnih skupinah ter tudi po akademijah zelo marljivo in požrtvovalno v težkih pogojih pripravljajo za prihodnje nastope. Tako so se javnosti predstavile že skoraj vse skupine. Akademija za igralsko umetnost je nastopila s komedijo Kar boćete, ki so jo ponovili tudi za študentovsko občinstvo in gostovali z njo v Mariboru. Največ priznanja je požel APZ Tone Tomšič z zares odličnim samostojnim koncertom, ki ga je ponovil tudi nalašč za študente.

Primorski akademski pevski zbor je z novim programom gostoval na Primorskem, v marcu pa bo verjetno nastopil v Ljubljani. Tudi Akademska folklorna skupina je že nastopila, posamezni študentje AIU in AG pa so sodelovali na raznih proslavah v Ljubljani in drugod po Sloveniji.

Ob vsem tem je zelo razveseljivo tudi dejstvo, da so vse kupine pripravljene prispevati vse, kar je v njihovih močeh za čimbolj pogoste nastope, namenjene študentom. Seveda si vsaka skupina posebej zaradi finančnih sredstev ne more privoščiti takih pogostih nastopov, vendar pričakujejo, da bi to Kulturna komisija s sodelovanjem študentovske organizacije, predvsem združenj po posameznih fakultetah, lahko uspešno rešila s skupnimi prireditvami vseh skupin in akademij.

Vendar samo s tem, kar že imamo in kar so posamezne skupine že dosegle, še zdaleč ne moremo biti zadovoljni. Skrb Kulturne komisije ne bi smela biti posvečena samo študentom, ki že delujejo po kulturnih skupinah, temveč predvsem tistim, ki gredo na univerzi mimo kulturno-umetnostne vzgoje. Treba bi bilo poiskati privlačne oblike, ki bi bile najbolj blizu tem nezainteresiranim študentom in ki bi jih nevsiljivo pritegnile k vsaj pasivnemu spremljanju naših kulturnih in umetnostnih pojavov. Da pri tem študentovske skupine lahko ogromno pripomorejo, je jasno. Zato je treba njihovo pripravljenost za tako pomoč polno izkoristiti, predvsem pa ustanavljati nove skupine in kulturne klube. Verjetno so največjemu številu študentov najbolj blizu film, dramatika in književnost (poleg glasbe in plesa, kjer pa že imamo skupine). Zato bi bilo treba pričeti z delom prav pri teh kulturno-umetnostnih vejah, saj bi se z njimi študentom najprej približali. Sicer pa je panorama misli dala dovolj tehtnih in pametnih predlogov, s kakšnimi oblikami bi ostale študente pritegnili in jim vzbudili zanimanje.

Vsi, ki so odgovarjali in prispevali svoje misli k tem splošnim in danes zelo aktualnim vprašanjem, so bili soglasni, da danes še zdaleč ne moremo biti zadovoljni s stanjem, ki je v tem pogledu sedaj na naši univerzi. Predvsem pa mora biti vsem kulturnim delavcem na univerzi jasno, da je naloga študentovske kulturno-umetnostne vzgoje nadomestiti v formiranju človekove osebnosti tisto, kar šolski sistem od osnovne šole do univerze v tem pogledu še vedno zanemarja. Vse to, česar mlad človek ne najde v šoli, išče drugje, v okolju. Povsem razumljivo je, da mora ravno organizacija, ki mu je najbolj blizu in v kateri deluje, dajati to nadomestilo pa najsi bo na ličeološko-političnem, kulturno-umetnostnem ali telesno-vzgojnem področju.

Vsekakor je treba ugotoviti, da je študentovska organizacija kulturno - umetnostno vzgojo precej zanemarjala in zanjo ni storila mnogo. Predvsem ni dovolj zanimanja po združenjih, ki žive v najbolj tesnem stiku s študenti in bi zato morala biti važen činitelj, da bi se prizadevanja Kulturne komisije (v kolikor so) čimbolj približala študentom. Jasno nam mora biti, da peščica ljudi, ki se trudi v vodstvih posameznih skupin in pri Kulturni komisiji, v pogledu množičnosti ne more mnogo storiti. Dokler ne bomo dobili tudi po združenjih in drugod, kjer študentje žive, več sposobnih in zainteresiranih organizatorjev — kulturnih delavcev, ne bomo mogli pričakovati otipljivejših rezultatov in izboljšanja.

Kulturno življenje in umetnost sta z ostalimi družbenimi in človeškimi pojavi tako tesno povezani, sta veren odsev človekove družbene biti in važno področje njegove družbene zavesti, da študentovski organizaciji ne bi smelo biti vseeno, kakšna je stopnja kulturno-umetnostne razgledanosti študentov. Zato bo treba temu v prihodnje posvetiti mnogo več pozornosti.

Upam, da je tudi naša panorama prispevala vsaj nekaj k reševanju teh vedno bolj perečih vprašanj, ki nujno terjajo hitrih in zanesljivih posegov, in da bomo lahko kmalu pisali o uspehih študentovskega kulturnega življenja, predvsem v pogledu množičnosti.

B. L.

Rudi Pergar: Branjevka

Revija slovenskih kratkometražnih filmov

V ZAČETKU FEBRUARJA je Društvo slovenskih filmskih delavcev pripravilo v kinu Sloga revijo slovenskih kratkometražnih filmov, ki so jih posneli leta 1959 v proizvodnji Viba-filma in Triglav-filma. Revija je imela celovečerni obseg in je zajela vrsto res kvalitetnih kratkih filmov, ki so že zdaleč presegli zgolj dokumentarno vrednost. Prav zato, ker širše občinstvo, ki obiskuje naše kino dvorane, zelo malo pozna produkcijo slovenskih kratkometražnih filmov, je bil to pomemben kulturni dogodek, kakršnega si še večkrat želimo.

Spored je obsegal prijeten folklorni film Štehvanje režiserja Ernesta Adamiča in scenarista dr. Nika Kureta, Revolucionarni val, posnet ob jubilejnem letu naše Partije v režiji Zvoneta Sintiča, rahlo poetičen film o Ljubljani na sončni strani ceste s scenaristom in režiserjem Matjažem Klobčičem, likovno zelo bogat film. III. grafična razstava v domiselni režiji Franceta Kosmača po scenariju Zorana Kržišnika, Bizoviške perice s scenaristom in režiserjem Jožetom Bevcem, Arbissima, film o sprehodu po Rabu in asociacija na vojne strahote tega otoka, ki ga je po scenariju Mirčeta Šušmela režiral Jože Pogačnik, Prvi koraki, ki s scenaristom in režiserjem Dušanom Povhom domiselno primerja naša prva leta povojne graditve z današnjim stanjem in Kaj me briga, saj ni moje! ki v režiji Franceta Kosmača in po scenariju Bogdana Pogačnika ironično govori o našem odnosu do splošne imovine.

Tudi za otroke so pripravili matinejo z izborom iz tega sporeda ter s štirimi lutkovnimi filmi.

Kratek vtis iz te revije: Zelo prijetno srečanje s prizadevanji slovenskih filmskih delavcev na področju kratkometražnega filma, ki je požel že niz uspehov na domačih in tujih filmskih festivalih, mi pa ga še vse premalo poznamo.

ROBERT

DOGODKI V

(Nadaljevanje in konec)

Bert in stari agitator sta pobegnila iz Centralije tisto noč, ko je bil ubit Wesley. Najprej sta se napotila proti Klabru in naselju Cougro, ko pa sta videla, da so farmarji prestrašeni in neprijateljsko razpoloženi, sta se po ovinkih vračala nazaj, proti obrežju, da bi se nato poskušala prebiti do oddaljenih delovišč, kjer so bili wobbliji še močni. Hrane nista imela. Starca so bili prejšnjo noč v mestu strahovito pretepli, a že naslednji dan je začel spet agitirati in prepričevati štore in drevesa. Hodil je lahko le po nekaj minut, nato je moral počivati. Bert pa se je že drugi dan bal nečesa drugega — nekakšne prikazni, nekakšne sence, ki se je pred njim pomikala skozi gozd. Potem ga je tretji dan videl povsem razločno — poverjenika, kako se hitro in neslišno pretika skozi goščavo, kot postrv, ki drsi med vejevjem potopljenega drevesa.

Starec se je odplazil med nizko grmičevje, kjer se je stegnil, se dušil in kašljal; vsakokrat, ko ga je napadel kašelj, so se mu noge zarivale v blato. Bert je sédel, s puško med nogama, in naslonil trudno glavo na roke, s katerima se je oprijemal cevi. Ni vedel, kako dolgo je počival. Ko je zopet dvignil glavo, je bilo v gozdu mračneje.

Vzdolž hudournika je lahko videl kratek del steze. Skozi zastor dežja in goščave je zopet ugledal neko postavo. Dvignil je puško. Ob hudourniku sta stopala dva dečka. Videl ju je zelo razločno. Prvi se je prizadevno prebijal naprej, lezel čez razmetana debla in varno stopal po hlodih, ki so moleli iz vode. Bil je mlajši od tovariša, plavolas, bledičen, na sebi pa je imel obleko iz modrega platna in pelerino neke uniforme. Uniforma je bila zanj prevelika in povesila se mu je čez ramena. Okrog meč, preko hlač je imel nespretno ovite vojaške ovijače. Drugi deček je stopal za njim počasneje, z nekakšno vzvišeno nespretnostjo. Bil je višji od prvega, na sebi je imel dolg dežni plašč in ko je položil roko na neki hlod, da bi zlezel čezenj, so se mu temnopolte, mršave in skoraj dekliške poteze obraza spačile od studa. Mlajši deček ga je klical. Spretno je skočil z na pol potopljenega hloda na breg in vzkliknil od zadovoljstva, prav v trenutku, ko je ugledal Berta. Od strahu je otrpnil. Zbegano je zazijal. Drugi deček je dvignil pogled, vzdrhtel in se sključil, kakor da pričakuje udarec.

Bert je stopil mednju. Pogledal je vzdolž potoka, če gre kdo za njima. Iz goščave se je oglasil starec: »Kaj je to?«

»Nič, dva dečka.«

Nihče ni šel za njima. Starec je zlezel na breg; dečka sta strmela vanj in pogledala proti goščavi, če bo prišel še kdo. Starejši je napravil krčevito kretnjo, kakor bi hotel pobegniti, pa se je komaj nekoliko premaknil; noge so se mu pogreznile globoko v blato. Bert ga je prijel. »Kam sta se namenila?« Deček ni mogel odgovoriti. Obraz se mu je razvlekel in postal bedasto brezizrazen. Bert ga je stresel. »Kaj počneta tu gori?«

Deček je izjecljal: »Daj mir. Na izletu sva.«

Mlajši je odpiral usta, vznemirjen, toda ne tako prestrašen kot tovariš. »Skavta sva,« je rekel. »Skavta.«

Bert je vprašal: »Imata kaj hrane?«

»Ne.«

»Ničesar,« je rekel Bert, »niti obloženih kruhkov?«

Deček je globoko vdihnil in odkimal.

»Od kod sta?«

»Iz Paradisa.«

»Kje je to?«

Deček je zamahnil z glavo v smeri steze, od koder je prišel. »Pet — šest milj,« je rekel.

»Kaj počneta tu gori?«

Okleval je. Bert je videl, kako deček počasi zadržuje svoj strah in se skuša domisliti, kaj naj odgovori. Nato je rekel živahno, poln upanja: »Wobblije zasledujeva.« Strmel jima je v obraz, da bi videl, kakšen bo učinek.

Starec je sédel na hlod in začel kašljati. Sklanjal se je in se lomil v krčih. Ko se je vzravnal, je rekel: »Ta kašelj, Bert, kot bi imel pljučnico, Bert.«

Bert je spustil starejšega dečka. Rekel je, kot bi ne verjel samemu sebi: »Otroke so poslali nad nas.« Slišal je starca, kako kašlja, in videl dečka, kako se negotovo prestopa. Otroke, je otožno razmišljal. Celo ta dva fantka. Dečka sta strmela v starca, v modrice in rane na njegovem obrazu. »Pošiljajo otroke, da nas preganjajo,« je rekel. »Poglej.«

Starec je rekel: »Proti nam so. Rekel sem, da bodo proti nam.«

»Otroke,« je otožno rekel Bert. »Otroke pošiljajo semkaj.«

»Rekel sem ti, da bodo proti nam. Ubili te bodo tam spodaj. Kolikokrat sem ti rekel.« Da, je mislil Bert, otroci. Vznemirjeno je stopil proti mlajšemu dečku.

»Kdo je še z vami, fantek? Koliko vas je še? Koliko ljudi?«

Deček je rekel: »Nihče.« Bert mu je s črno in pomodrelo roko stisnil mišico.

»Hočeš, da te zmečkam?«

»Nihče! Samo skavti! Samo izvidniki!«

»Kdo vam je to naročil?«

»Nihče! Samo Froggy Anderson.«

»Kdo je to?«

»Vodja skavtov.«

»Kje je?«

»Ne vem. Mislim, da tam zadaj, v naselju.«

Bert je rekel: »Moral bi te zmečkati.« Starejši deček se je začel cmeriti. Bert je stal tesno ob dečkih, da mu ne bi pobegnila, poslušal dež, kako se cedi vzdolž drevja, in se trudil, da bi slišal še kak drug šum. Kaj bi bilo, ko bi streljal, je razmišljal. Čutil je, da je truden in brez moči. Ta dogodek ga je zlomil bolj kot pred tem dež, izčrpanost in lakota. Pusti jih, naj pridejo, mu je šlo skozi glavo. Vsi otroci. Vsi otroci in vsi pohabljenci in vse starke in vsi starci; pošljite jih v gozd, naj nas zasledujejo. Starec je vprašal z otožnim glasom: »Kje je pravica za delavce?« in Bert je pomislil: Ljudje so proti nam. Mislil sem, da nam bodo naklonjeni, zdaj pa ti otroci, mali otroci.

Otroci, je razmišljal, majhni, prestrašeni in prehlajeni hudiči. Starejši, dobro oblečeni deček je bil bled, kot kakšna deklica, in se cmeril; mlajši je zijal s široko odprtimi usti in starec je pričel blesti. Najbrž so vsi ljudje zblazneli, je razmišljal, starec pa je momljal: »Čigava pravica? Pravica za lastnike tovarn, da. Pravica za Grimme in Hubbarde in za guvernerja Harta; njihovo poslušno orodje. Zakaj? Zato, ker se wobbliji bore za preprostega delavca. Upirajo se zaradi preprostega delavca. Crkavajo za preprostega delavca. »MOLČI!« se je zadrl Bert. »Kako naj razmišljam?«

»Otroke,« se je opravičeval starec. »Saj niti ne vedo, zakaj so jih poslali semkaj.« Nežno si je potipal poškodovana mesta na obrazu. »Zastrupili so jim možgane,« je rekel z bolečino v glasu. »Od kod naj vedo? To me boli, Bert.« Zopet je pričel kašljati. »Takole bi rekel,« je nadaljeval. »Saj ne pričakujem mnogo od mater, ampak... Otroka! Zakaj nista v šoli?«

»Šolo so zaprli.«

Šolo so zaprli, je razmišljal Bert. Praznik so naredili iz tega. Zdaj greste lahko domov, Wesley Everest je mrtev. Šolski zvonci donijo. Da, in po vsej deželi, po vsej državi bodo spustili otroke iz šole, kot na praznik, in otroci bodo z vikom in krikom zdrveli na šolska dvorišča, medtem pa truplo premetavajo valovi Chehalisa in po ulicah tekajo zapuščeni psi. Zdaj greš lahko domov, je pomislil. Z wobbliji je konec.

Z drevja je neprestano curljalo. Starejši deček se je nehal cmeriti; življenje se je polagoma vračalo vanj. Starec se mu je približal, se naslonil na deblo in ga začel spraševati: »Kako ti je ime, sinko?«

Mlajši je rekel: »Kelly Hanrahan.«

»Pa tebi?«

Deček je komaj slišno mrmral. »Bolje, da nas pustite na miru,« je rekel. »Moj oče.« Zazrl si je v čevlje in glas se mu je izgubil.

»Kako se imenuješ?«

»Paul Collins.«

»S čim se ukvarja tvoj stari?«

»On je načelnik policije...« Dečkov glas je bil nerazločen in kljubovalen. »Bolje, da me pustite na miru!« je rekel. »Moj oče...«

Starec je momljal: »Žandarjev otrok...« Obrnil se je h Kellyju. »In tvoj stari, s čim se ukvarja?«

»On je...«

»Ali ve, da si šel semkaj?«

Deček se je obotavljal. »Njega ne zanima, kaj počnem.«

V gozdu se je skoraj povsem zmračilo. Bert je lahko slišal, kako deček razburjeno diha, in videl, kako mu mišice na bradi vznemirjeno vzdrhtevajo. To je sin šefa policije, nekaj milj stran od doma, sredi gozda... Nenadoma se mu je glava zbistrila in vzdramila.

Starec je rekel z utrujenim glasom: »Vidva, fantka, ne vesta, zakaj so vaju poslali sem. Ne vesta, zakaj sta proti nam. Ne vesta, kaj se je zgodilo.«

Nista odgovarjala.

Starec je rekel blago: »Poslušajta me, otroka. Pripovedovali so vam, da smo

Dvoje ljudi - dva svetova

Novo slovensko delo Balada o poročniku in Marjutki dr. Bratka Krefta na odru Mestnega gledališča

Že takrat, ko smo gledali v Ljubljani odlično sovjetsko filmsko dramatizacijo povesti Lavrenjova Enaintrideseti, sta se nam vtisnila v spomin plastična lika obeh protagonitov — preprostega ribiškega dekleta, revolucionarke Marjutke in njenega jetnika, sinjeokega aristokratskega gardnega poročnika sovražne armade. Del te povesti (zaključni del) je uporabil Bratko Kreft za svoje dramsko delo z naslovom Balada o poročniku in Marjutki.

Kakor nam že sam naslov pove, je v drami poudarek zgolj na dveh osebah, ki sta se sredi najhujše vihre revolucije znašla sama samcata na zapuščenem otoku. Skupno trpljenje in nadloge ju — sovražnika — zbliža in zedini v veliki, očiščujoči ljubezni. Toda čas, v katerem živita, je neizprosen. Neusmiljeno terja svoje. Tiste bežne hipe srečne, skorajda brezskrbne ljubezni in sanjarije, ki sta si jih sama vzela na samotnem otoku, bosta morala krvavo poplačati. Revolucija je postavila med ljudi pravila in pregrade, ki jih nihče ne more in ne sme kršiti. Kompromisov pa ni in jih ne sme biti, samo železna disciplina in brezpogojna pokorščina, kjer ni prostora za izoliranost čustev. Samo naprej, dalje po ostro začrtani poti, ki bo pripeljala ene do zmage in druge do propada. V tej veliki borbi med nasprotnimi svetovi posameznik ne pomeni nič. Kot neznaten delec ogromne celote sicer mora sodelovati v tej borbi, toda zavrl ali spremenil njenega poteka nikoli ne bo.

Tega se zavedata oba enako — preprosta, neuka Marjutka in šolani poročnik. Zato je tudi njun konec logičen in nujen prav v tistem trenutku, ko se prične v njiju določneje vzbujati občutek razredne razklanosti in nasprotnih stremljenj ter diametralno nasprotujočega si pojmovanja življenjskih pravil in nujnosti. Za hip sicer zmaga v Marjutki tisti prvobitni nagon ljubeče ženske, toda ukaz v njej je močnejši in se mu pokori.

Čeprav sloni dramaturška zgradba Balade zgolj na dveh osebah, ni delo zaradi tega niti za trenutek dolgočasno. Na intimno noto ubrano dogajanje se prepleta z dramatičnimi momenti, vse pa poživlja Marjutkin nebrzdan temperament mladega, življenja polnega dekleta. Dialog je prožen, zanimiv in razgiban, dogajanje pa čustveno polno, toda predvsem dovolj trdno zasidrano v realnem življenju, da nam je blizu. Avtor se je v Baladi zlahka izognil patosu, ki bi lahko tej tako naturni življenjski zgodbi kar preveč škodoval; zgodba o nevsakdanji ljubezenski zgodbi v ozračju, polnem krvi in sovraštva, nas je prevzela s svojo človeško, neposredno intimnostjo.

Ker nastopata v drami samo dve osebi, je zato njuna naloga, da dejanje niti za trenutek ne zastane ter da se izogneta monotonosti, ki lahko postane v takih primerih kaj nevarna spremljevalka, tem težja. V uprizoritvi Mestnega gledališča sta igrala Marjutko Judita Hahnova in poročnika Saša Miklavc. Hahnova je vseskozi temperamentno poživljala predstavo, bila je hkrati vsa dekliško nežna in materinsko zrela, globoko ljubezensko čuteča ženska. Vendar pa se v svoji biti ni prepuščala zgolj ljubezenskemu čustvovanju, bila je predvsem do zadnje niti vsa predana revoluciji in borbi z razrednim sovražnikom. — Saša Miklavc je poleg Hahnove izpadel nekam bledo, medlo, deloma ni sodil sem tudi njegov posiljeno patetični, deklamatorično povzdignjeni glas, ki se je ostro odbijal od osnovnega tona Balade.

Da bi — najbrž — zunanje razgibal predstavo, je avtor dodal svoji drami še prolog, vmesne tekste in epilog, kar pa se z notranjim konceptom organske celote dela zaradi neuglašenosti ni moglo zliti v eno. Tudi ton glasbe (ki je bila tudi tehnično preslabo posneta) je bil občutno premočan in je glasba to celoto bolj razbijala kot pa povezovala.

Nasploh pa je Kreftova dramatizacija zelo dobro uspela in je izpolnila vsa pričakovanja občinstva. D. K.

Ob stoletnici rojstva A. P. Čehova je Klub slavistov s seminarjem za rusko književnost priredil uspelo proslavo, katere se je udeležilo precejš nje število slavistov. Spominu velikega umetnika so se oddolžili z interpretacijo odlomkov iz njegovih del. Na sliki: sodelujoči študentje z dr. Bratkom Kreftom po nastopu

Repertoar ljubljanske Opere v letošnji sezoni

Bolj kot druge operne hiše je ravno ljubljanska Opera v kočljivem položaju. Ker je poleg mariborske Opere osrednja in edina taka ustanova v Sloveniji, ima prav posebne naloge. Njen program mora biti tak, da obsega vsa stilna področja. Ne more si privoščiti stilno enosmernega programa ali drugih posebnosti, kot jih imajo na primer v Salzburgu ali Bayreuthu. Res je, da bi operna hiša bolj ustrezala za komorne opere, na kar so nas opozorili tudi mnogi tujci, toda pri nas je to neizvedljivo. Program mora obsegati vsa stilna področja, to je za nas zelo važno. Manj zahtevni poslušalci se hitro privadijo na romantične opere in si drugega ne želijo več. Izključno operna dela 19. stoletja so zanje opera, vsa ostala obdobja gladko negirajo. Reči hočem, da so ta dela zanje kriterij in da po njih sodijo tudi druga.

Ker pač mora Opera gledati tudi na finančni uspeh, vplivajo s takim okostenelim okusom na repertoar. Edino v obsegu obstoječih abonmajskih predstav (poleg pravilne glasbene vzgoje še v šoli seveda) se da ta problem do neke mere rešiti. S tem, da se bo poslušalec navadil tudi na drugačna dela, bodo tudi njegove zahteve višje in bolj resne.

Tak poslušalec si mora v prvi vrsti priti na jasno, da v operi ne sedi zaradi razkošne scenarije, bogatih kostumov in pretresljive zgodbe, da pa je tam tudi zaradi tega, to se pokaže v stilno odmaknjenih operah, ali pa v sodobnih, kjer nemalokrat ti zunanji elementi rešujejo sicer dobro glasbo. Da tako vzgoja ni možna čez noč, je razumljivo. Nekje je slavni nemški komponist Paul Hindemith, tudi operni skladatelj, dejal, da je čas, v katerem živimo, ugoden za resno operno glasbo; posredniki do ljudskih množic — televizija, radio, film, — so namreč prevzeli med drugim tudi nalogo, da zabavajo ljudi, kar jim je v veliki meri uspelo. Tako ostane operi višja naloga. Torej ne le splošna razgledanost pri operi, tudi večja koncentracija in pozornost prav pri sodobnih delih, to zahteva novi čas od poslušalca. Ko bo naše poslušalstvo tako daleč, bo tudi abonmajski sistem, kjer je kvaliteta izvedbe še vedno najvažnejše vprašanje, nepotreben.

Kako je vsem tem zahtevam in težavam sledil repertoar?

Če pogledamo repertoar v sezoni 1958-59, vidimo, da v mnogočem ni ustrezal nekim zdravim načelom, da, prav razočaral nas je. Z edino izjemo — Kogojeve Črne maske (ponovitev iz prejšnje sezone) — je obsegal prav do zadnjega dela opere 19. stoletja. Petnajst romantičnih (in verističnih) oper! Kot med operami Kogojeve Črne maske je edina svetla točka baletnega repertoarja in res prava premiera — Prokofjeva Pepelka. Ne mislim, da Evgenij Onjegin ni poživil programa, prav tako tudi Don Pasquale, v katerem smo spoznali res pravega Donizettija, brez solzavih scen. A vendar, kako bo na to reagiralo občinstvo? Ali se še čudimo, če noče gledati drugače, kot s stališča »globoke romantične glasbe«?

Poglejmo sedaj še letošnji repertoar. Najprej lahko ugotovimo, da veliko obeta: šest premier in ena ponovitev. Poleg tega pa še z manjšimi razlikami vse opere iz lanskoletnega repertoarja. Če smatramo to za začetek novega repertoarnega obdobja v naši Operi, je to res veliko. Dosedanje premiere kažejo, da je mogoče uresničiti tak okviren načrt.

Poglejmo še, kakšna nova dela so letos na sporedu.

Stilno sodi na prvo mesto opera baročnega komponista Henryja Parcella, Dido in Aeneas. Tudi barocna opera je prestala krizo, ki pa je bila večja, kot jo doživljamo danes. Težka je bila borba proti razvajeni publiki, modnim pojavom in zahtevam primadon in kastratov. Zato je veliko število del iz tega časa slabših. Le veliki komponisti so se obdržali. Brez dvoma bo zanimivo delo tega prezgodaj umrlega angleškega komponista, posebno ker sega v bolj zgodnje obdobje baroka. Potrebno in prav bi bilo, da je vedno kako tako ali poznejše klasicistično delo na sporedu.

Tudi izbira Verdijevega, Wagnerjevega in Massenetovega dela je do neke mere posrečena. Predvsem ne smemo Wagnerja negirati, ker je v glasbi prav toliko pomemben kot Verdi, čeprav se mu približujemo z najrazličnejšimi stališči. Ker poznejša Wagnerjeva dela zahtevajo veliko od naše operne hiše, je prav, da poslušamo vsaj njegova dela iz zgodnjega, ali bolje, srednjega obdobja. Prav bi bilo, da se Verdijeva stalno uprizarjana dela nekoliko spočijejo; zanimivo bi bilo slišati Falstaffa, kjer je spoj z Wagnerjem od Aide naprej še najvidnejši. Tudi Nabucco predstavlja svojstven kuriozum, saj je z njim Verdi nastopil pot opernega komponista. Slednjič še Werther, kjer Massenet, času primerno, preveč poudari prebujajoče čustvo Goethejevega klasicizma; s tem svojim sentimentom si kaj hitro zagotovi uspeh pri publiki; ne manjka pa mu dramatike in psihološkega senčenja.

Sodobna glasba je za sedaj še pastorka in ni jasno, koliko časa bo še. Če je sodobna, je del naše stvarnosti, torej ni napisana le za zanamce. Seveda je študij novejših del zahtevnejši in neizobražena publika tudi zahteva svoje, a to ni opravičilo. Vloga naše Opere mora namreč segati preko teh neambicioznih teženj, saj ne gre za provinco, saj gre za ustanovo, ki reprezentira ves slovenski narod. In kaj pozitivnega bo slednjič našla v tem zgodovina?

Izmed premier nam ostanejo še tri dela dvajsetega stoletja: Janačkovi Zapiski iz mrtvega doma, Prokofjeva Zaroka v samostanu in Egkov Revizor. Če pomislimo, da je Zaroka v samostanu uprizorjena zato, ker imamo s Prokofjevim že lepo prakso in zavidljive uspehe, da bi morala biti premiera Egkovega Revizorja še v prejšnji sezoni in da so Janačkovi Zapiski iz mrtvega doma na sporedu ob posebni priliki počastitve 40-letnice KPJ, se vprašamo, katera opera je na sporedu izključno zato, ker bi Opera hotela zavestno uprizoriti sodobna dela. Takega dela preprosto ni. Drugo je, kaj smatramo za sodobna dela; če po letnici nastanka to opravičuje le Egkov Revizor, ki je napisan po znani komediji in že zato ne more propasti. S tega stališča pogled na naš repertoar ni razveseljiv. Poseben je še problem slovenske novitete.

Nedvomno bo zanimivo poslušati Prokofjeva; ob njegovi glasbi se človek prerodi in oddahne od večkrat praznega patosa romantičnih junakov. Saj se da razne usode ljudi oblikovati na tehten način tudi drugače. To nam je dokazal svojski komponist Leoš Janaček, prej z Jenufo, sedaj v Zapiskih iz mrtvega doma. In s to čudovito, vseskozi doživeto glasbo ob vrsti novih oblikovnih momentov. Svojski problem za poslušalca pomeni Egkov Revizor. Nekdo, ki ne pozna niti klasikov moderne (kako naj jih tudi spozna), se bo v tej umetnosti teže znašel. Za globljo vsebino bo prikrajšan, le tista jasna efektna glasba, ki tudi na zunaj pojasnjuje dejanja, mu bo nekaj pomenila in ga bo sugestivno pritegnila, da bo z zanimanjem sledil.

Baletni repertoar prinaša dve noviteti — von Einema Turandot in Ravela Daphnis in Cloe, kar bo gotovo koristen prispevek k letošnjemu programu.

Premiere v letošnji sezoni kažejo, da je delo v Operi zelo aktivno. Še več, tudi program doživlja že zaznavne pretrese; raztegniti se skuša iz ozkega programskega okvira v prejšnji sezoni. To pomeni stopnjo više, a je za sedaj težko presoditi, če ne bo samo pri tem tudi ostalo. Vsekakor nas z optimizmom navdaja dosedanje delo, sodeč že po Revizorju in Zapiskih iz mrtvega doma, saj gre kljub zahtevnim nalogam, za dve prav izredni kvalitetni izvedbi. Šele program za naslednjo sezono nam bo lahko pritrdil, da se nismo motili, in da gre pri naši Operi resnično za začetek pomembnega vzpona.

—čič

Jovan Petrov: Interier (lesorez)

Zbornik Koroške

Ob 40. obletnici Zveze komunistov Jugoslavije je Klub koroških študentov izdal Zbornik Koroške, ki z vrsto člankov in razprav oživlja štiridesetletno bogato revolucionarno tradicijo koroških Slovencev, obdobje izgradnje na tleh naše sedanjosti, precejšen del pa je posvečen tudi danes tako aktualni manjšinski problematiki na Koroškem. Zbornik je kot celota lepa in nazorna slika daljšega obdobja iz naše revolucionarne zgodovine ter prikaz življenja in ljudi naših severnih pokrajin. Kljub nekaterim drobnim pomanjkljivostim (majhna neenotnost v tehtnosti člankov, morda bi bilo dobro opisati poleg gospodarskega razvoja Mežiške doline tudi družbenopolitični, komunalni in kulturni razvoj) je zbornik tehtno delo in zrel plod mladostnih prizadevanj in požrtvovalnosti, ki so jih vložili vanj študentje Kluba koroških študentov.

Najprej je Peter Ficko podal geografski pregled Koroške, ki je namenjen kot uvod za orientacijo in lažje razumevanje zbornika. V zgoščenosti podatkov mu je to na nekaj straneh popolnoma uspelo. Zelo zanimivo in privlačno pisanje so spomini Iva Kokala -Imra o začetkih naprednega delavskega gibanja na Koroškem od leta 1919, ko se je vrnil iz italijanskega ujetništva Lovro Kuhar, pa vse do 1932, ko je avtor pobegnil pred orožniki v emigracijo. Alojz Krivograd piše o narodnoobrambnih delovnih taborih v letih 1938—1940, ki so jih na Koroškem prirejali komunisti in levo usmerjeni študentje ljubljanske univerze. O obdobju narodnoosvobodilnega boja na Koroškem piše Olga Kastelic, ki je orisala najvažnejše partizanske akcije in organizacijo odborov OF in Ljudske oblasti. Peter Ficko piše o gospodarski podobi Mežiške doline in s tabelarnimi prikazi oriše velik gospodarski razvoj tega predela v povojnih letih. O problemih slovenskih koroških visokošolcev v Avstriji, o spomenici koroških Slovencev avstrijski zvezni vladi v zvezi z odlokom o ukinitvi dvojezičnih šol in o šovinističnih izpadih nemških nacionalistov piše Pavle Apovnik, Lojze Ude prikazuje obdobje po plebiscitu 1920 in germanizatorično delovanje nacionalistične politike. Najbolj tehtni in zanimivi sta razpravi Vladimira Klemenčiča Migracije prebivalstva na Koroškem med leti 1934—1951 in Janka Pleterskega Materinščina otrok in pouk na koroških osnovnih šolah, ki uspeli zbornik zaključujeta. —ec

CANTWELL:

CENTRALIJI

ležali v zasedi in čakali in streljali v njihovo svečano povorko — in nešteto drugih laži. Ampak poglejta, kaj je resnica. Poglejta, kaj se je zgodilo.«

Mlajši deček si je popravil ramena svoje mokre vojaške pelerine in vznemirjeno pogledal Berta. Otroke, je razmišljal Bert, zakaj so jih poslali? Mar bi jih poslali, če bi bili proti nam vsi ljudje in nas zasledovali po hribovju?

»Poslušajta resnico,« je blago rekel starec. »Poslušajta me zdaj.«

»Nekaj ljudi je v Centraliji žrtvovalo svoja življenja za boljše življenje delovnih ljudi. Prepričani so bili, da se morajo delovni ljudje združiti v boju za svoje pravice. Prepričani so bili, da morajo delovni ljudje dobiti polno odškodnino za opravljeno delo. Niso verjeli v vojno — niso verjeli, da bi moral delavec ene dežele iti ubijat delavce kake druge dežele — prepričani so bili, da se morajo vsi delovni ljudje združiti.«

Govoril je počasi, s težavo in se trudil, da bi ostal miren. »Poslušajta zdaj. Vsi tisti, ki najemajo druge, da bi delali zanje — vsi lastniki žag, bankirji, podjetniki in posestniki — vsi ti so sovražili te ljudi. Razumeta? Govorili so, da jih bodo izgnali iz Centralije. Govorili so, da so germanofili, Neameričani in kar je še takega. Poglejta, kaj so storili. Poslušajta! Prejšnje leto je šla skozi Centralijo svečana povorka in ko je prišla do naše dvorane, so ti ljudje, podjetniki, bivši vojaki in legionarji, vdrli v dvorano in uničili vse, kar so tam našli. Razbili so mize in stole, raztrgali knjige in pretepli ljudi, ki so bili tam. Glejta, kaj so storili. Podjetniki so to storili.«

Dečka sta se nejevoljno prestopala. — Drevesa, s katerih je kapljalo, so postajala vse temnejša; dež je prenehal. »Poslušajta,« je rekel starec. »Poslušajta me. Wobbliji so se vrnili. Ponovno smo uredili svojo dvorano. In ko so nas letos ti ljudje spet napadli, smo bili pripravljeni. Čakali smo. V dvorani je bilo devet ljudi, zunaj tri tisoč. In ta devetorica se je borila s tremi tisoči in jih odbijala, vse dokler je imela strelivo. Sta to vedela? So vam povedali?«

Nekoliko je počakal. Dečka nista odgovarjala. »So vam povedali?« Mlajši deček je rekel: »Ne,« sin načelnika policije pa je zacvilil: »Pustita nas.«

»Počakaj! Pri wobblijih je bil tudi deček, ki ni hotel popustiti niti tedaj, ko so porabili vse strelivo. Imel je revolver in nekaj preostalih nabojev pa je stekel skozi zadnji izhod in se skušal prebiti čez Chehalis. Poslušajta zdaj. Bil je le nekaj let starejši od vaju, fantka — pet ali šest let starejši. In poglejta, kaj je storil. Zadržal je vse te ljudi. Rekel je, da se bo predal policiji. Dale Hubbard se mu je začel približevati in Wesley je rekel: ‚Stoj! Stoj, sicer te ubijem.' Hubbard je stopal dalje in Wesley ga je ubil.«

V temi se je Bertu zdelo, da se mu je glava zbistrila in pred očmi se mu je pokazala jasna in razločna slika vsega, kar se je bilo zgodilo. V mestu so bržkone izbruhnili nemiri, sicer ne bi pošiljali dečkov semkaj. Če se ne bi bali nemirov, ne bi zapirali šole. Ljudje niso bili razpoloženi niti prijateljsko niti sovražno, temveč vznemirjeni in prestrašeni. Morala bi oditi dalje. Iskali bodo dečka in prišli sem.

»To so storili,« je rekel starec. »Zgrabili so Wesleya, zgrabili so tega dečka, ki je bil komaj nekaj starejši od vaju, otroka, in ga zaprli skupaj z ostalimi. Najprej so tolkli po njem in mu polomili zobe. Ampak poglejta, kaj so storili ponoči. Ugasnili so vse luči v mestu. Potem so šli v zapor in ga izvlekli. Položili so ga na tovornjak, mu odrezali spolovila in ga odpeljali k reki. Bil je le nekoliko starejši od vaju, otroka — ne mnogo starejši, pa poglejta, kaj so mu storili. Tovarnarji so to storili. Zvlekli so ga na most, mu zavezali vrv okrog vratu in ga vrgli čez ograjo. Ni umrl. Spet so ga potegnili gor in spet vrgli dol, pa še ni umrl. Potem so ga obstrelili — obstrelili so ga in ga pustili tako viseti.«

Nista mu odgovorila. Bert je vstal. »So vam to povedali?« je vprašal starec. »So vam to povedali, ko so vas izpustili iz šole?«

Dečka sta drhtela od mraza in strahu. Bert je rekel: »Pojdiva, iskali ju bodo.« Starec je vstal. Bert je rekel grobo: »Vidva, ali je prišlo v mestu do kakšnih nemirov?«

Starejši deček je zopet začel cviliti. Drugi je izgubljeno zinil: »Nemirov?«

»So bili spopadi?«

»Ne.«

»Nobenih?«

»Ne.« Nato je dodal. »Samo nekaj letakov.«

Srce mu je poskočilo. »Kakšnih?«

Starejši deček je obotavljaje rekel: »To so bili germanofilski letaki. Nihče jih ni bral.«

»Zakaj ne?«

»Skavti so jih zažgali.«

Bert je rekel starcu: »Nekdo je vendar ostal tamkaj,« toda starec ga ni slišal. »Le nekaj let starejši,« je rekel starec.

Bert je stopil k starcu in ga pričel tresti. »Začeli bodo iskati ta dva dečka.«

Starec je trudno rekel: »Pusti jih, naj iščejo. Pusti jih, naj iščejo.«

»Ti veš, kaj se bo zgodilo, če jima pustiva, da se vrneta.«

»Nekoliko starejši,« je tesnobno rekel starec. »Le nekaj let. Pa poglejte, kaj so mu storili.«

»Iskali ju bodo in prišli semkaj. Če pa jima pustiva, da se vrneta, bodo prišli, da ujamejo naju.« Starec se je nagibal sem in tja. Bert ga je grobo potegnil. »Premakni se, greva,« je rekel. Starec je prijel starejšega dečka za roko.

»Koliko let imaš?«

Deček je rekel: »Petnajst.«

»Pet let starejši. Štiri ali pet.« Ni ga spustil. »Izbili so mu zobe,« je rekel. »Najprej. Si me slišal? Veš, kako je to? Veš, kaj so mu storili?« Deček je začel jokati.

Bert je rekel: »Poslušaj! Zberi se. Ti veš, kaj bodo storili. Če jima pustiva, da se vrneta, naju bodo začelo zasledovali vse mesto. Če pa se ne vrneta...«

Starec je počasi začenjal razumevati. Spustil je dečka. Bert je pričel drhteti. Ni hotel reči, kaj misli. Eden od dečkov se je začel nemirno premikati in stopil je k njemu. Starec je rekel: »Morda... Bi ju mogla vleči s seboj?«

»Potem se ne bi mogla dovolj hitro umikati.«

»Če se jima kaj zgodi, bodo obdolžili nas. Spet bodo proti nam. Vse mesto. Ves prekleti delavski razred.«

Bert je rekel: »Morala bi napraviti kako drugače... Kot da sta padla. Ali pa potok.«

Starec mu ni odgovoril. V mraku se je Bert nasmehnil. »Ne,« je rekel. »Ampak oni bi to storili.« Starec ni rekel ničesar. »Pomisli, kaj so storili Wesleyu.« Bert je prijel za puško in pričel vleči starca za roko. »Izbili so mu zobe,« je rekel tiho. »Razmesarili so ga, preden so ga ubili. In pomagalo bi nama, njih pa bi zadržalo.«

Prišla sta v gosto grmovje. Starec je rekel: »Saj ne boš.«

»Ne. Ampak oni počno prav to.«

Grmovje se je zaprlo za njima. Starec je odprl usta, da bi poklical dečka, pa mu je Bert preprečil. »Ne bosta vedela, če sva odšla ali ne. Čakala bosta vsaj še nekaj časa.« Obrnila sta se proč od hudournika, se vzpenjala po strmem bregu in zarivala noge v spolzka tla. Zaradi dežja so bili listi kot kozarčki polni vode in zdaj, ko sta se začela vzpenjati, ju je spet zajela utrujenost in omrtvelost. Noč se je zaprla krog njiju, prav tako gosta in neprehodna kot grmovje, tako da jima od sveta ni ostalo nič razen vlažnih, prepletenih stebelc in ovijalk, ki so ju lovile v svoje zanke in ju zadrževale, kakor da prisluškujejo njunemu težkemu dihanju in topotanju njunih korakov po vlažnem listju in zemlji. Ko je dež prenehal in sta se povzpela više, je postalo hladneje. Grmovje se je zredčilo in visoka debla so bila precej oddaljena eno od drugega.

Na prvem prevalu sta se spet ustavila, da bi si odpočila. Starec se je zleknil po blatni zemlji, obrnil obraz proti dolini in si naslonil čelo na roko, medtem ko je trzal z nogama. Dolina pod prelazom je bila kot neskončno, s temino preplavljeno brezno, tiho, prazno in mrzlo. Ko pa je dvignil pogled, je zagledal gore, obrise njihovih senc, ki so se odražali od svetlejšega neba, in čudni, sivkasti odsev snega. Bert je sedel poleg starca, s puško med koleni in gledal prostrane kompanijske gozdove ter pokrajino kompanijskih mestec. Nekje v mraku sta se spotikala dečka, ki sta hitela domov. Ljudje ju že iščejo. Zbrale se bodo cele trume. Zjutraj bo hribovje polno ljudi. A zdaj je razmišljal o nekom, ki še vedno dela v mestu, v katerem gospodarijo stražarji, o nekom, ki deli letake in govori resnico. Ko je pričel dremati, je še enkrat pomislil na to. Ta misel je bila topla in ga je pomirjala. Primikala se mu je in se odmikala. Bila je kot luč z okna prijateljeve hiše, luč, ki jo zagledaš sredi žalostne, deževne noči, da bi jo potem spet izgubil.

Prevedel Lado Kralj

MED LJUBLJANO IN TAMARJEM

NA KONČNI POSTAJI IZSTOPIMO. BEL OBLAK PARE SE DVIGA IZPOD LOKOMOTIVE V REZEK GORSKI ZRAK. OZKA GAZ. RAZMAJANI KOZOLCI. RAZMOČENE OGRAJE. GOZD. SKAKALNICI SVEČANO PRIČAKUJETA SVOJ VELIKI DAN. POSTOJ IN SE OZRI! TO JE DOLINA, KI JE ZA MNOGE NAJLEPŠA. DOLINA PLANICE. MOJSTROVKA–TRAVNIK–ŠITE–GOLIČICA–JALOVEC–KOTOVA ŠPICA–V KONCU ŠPICA–VEVNICA–STRUG–PONCE. ALPSKI AMFITEATER. SVET BELIH VERTIKAL. NA KONCU DOLINE, KJER SE GOZD ŽE REDČI IN KMALU PREIDE V STRM JALOVČEV PLAZ. STOJI BAJTA. TRIKOTNA FASADA Z ZELENIMI POLKNICAMI. LESENA VERANDA. MAJHNA TABLA IN NAPIS:

ŠTUDENTOVSKI PLANINSKI DOM TAMAR – 1102 m.

Koča je izhodišče naših najtežjih plezalnih smeri in planinskih poti. Leta 1957 se je uresničil dolgoletni sen vseh študentov-planincev. Planinsko društvo Univerza je že od svoje ustanovitve pogrešalo svojo postojanko, saj brez te nobeno društvo ne more prav uspevati. Končno so študentom zaupali kočo v Tamarju, ki je bila pred tem precej zanemarjena. Urejanje in oskrbovanje te planinske postojanke, ki ima ne glede na nizka lego že čisto visokogorski značaj, seveda ni lahko. Vendar je napredek že očiten. Goste v Tamarju, ki so vsako leto bolj številni, sicer še vedno malo odbija notranji videz. Delno je društvo že začelo z adaptacijskimi deli. Zahteve sodobnega turista pa so večje kot nekoč, zato bo treba za dokončno ureditev notranjosti in zunanjosti doma vložiti še veliko sredstev in žrtvovati mnogo časa. Študentje-planinci si sicer ne želijo hotela z barom, ampak toplo domačnost prijetne planinske bajte; to pa je že tako želja vseh pravih gornikov.

Ob desetletnici Planinskega društva Univerza leta 1959 se je to preimenovalo v Akademsko planinsko društvo. Na takratnem občnem zboru so študentje-planinci izrazili željo, da se v njihov krog vključijo tudi profesorji, saj je marsikateri med njimi znana planinska in alpinistična osebnost, in je njihovo ime trdno povezano z imenom Akademske sekcije predvojnega Slovenskega planinskega društva.

Poleg **GOSPODARSKEGA ODSEKA**, ki skrbi za gospodarsko dejavnost društva in za kočo, pa delujejo še drugi odseki:

ALPINISTIČNI ODSEK

je že od ustanovitve vodilni organ društva. Danes šteje 31 članov in 10 pripravnikov. Preko 400 prepleznanih vzponov je bilanca lanskega leta. To je prav gotovo edinstven uspeh v državnem merilu. Tudi kvalitetno se je odsek močno dvignil. Aschenbrennerjeva smer v Travniku nad Tamarjem, ki je bila do nedavnega priznana za najtežjo smer v vzhodnih Alpah, sta ponovila leta 1958 Stane Jurca in Vid Mesarič. Takrat je bil to za odsek velik uspeh, v preteklem sezoni pa ta vzpon ni bil več redkost. Barbka Lipovšek in Ljuba Drobnič sta najboljši alpinistki. Steber Dedca in Rumena zajeda v Kogiu — smeri, ki sta ocenjeni z najvišjo težavnostno stopnjo — sta doživeli prvo žensko ponovitev.

Odsek je organiziral odpravo v Francoske Alpe in v Češke Tatre, lani pa je odprava v Dolomite predvsem zaradi finančne strani odpadla.

Nekaj članov sodeluje tudi v Gorski reševalni in vodniški službi.

Odsek organizira vsako leto plezalno šolo na Turncu pod Šmarno goro in letne ter tudi zimske alpinistične tečaje. Smučarska alpinistična vožnja — VTK memorial v spomin na ponesrečene alpiniste — je že tradicionalna. Vsako leto pošlje odsek svoje ekipe na alpinistične ocenjevalne vožnje, v času semestralnih počitnic pa so v Tamarju študentovski smučarski tečaji. Letos bo akademski AO spet organizator Meduniverzitetnega orientacijskega planinskega pohoda.

Sprejem novih članov je poseben praznik v Tamarju. Ko pripravnik absolvira plezalno šolo na Turncu in se seznani s steno na zaključnem tečaju, se plezanje zanj šele prične. Sprva še vedno kot drugi v navezi pleza lažje smeri, sčasoma pa postane že enakovreden in samostojno izbira vzpone, ki jim je kos. Spoznati pa se mora tudi z zimskimi razmerami v gorah, z zimsko tehniko. Čut za orientacijo v steni je le malokomu prirojen, tudi sposobnost odločanja, pravilna ocena položaja, subjektivnih in objektivnih okoliščin, so stvari, ki zahtevajo dosti truda in časa. Šele potem je lahko vzpon res uspešen, užitek pa tudi estetski. O sprejemu pripravnika v članstvo glasujejo starejši alpinisti — člani.

Žal delo odseka močno ovira materialna stran. Oprema je za tako število aktivnih plezalcev močno pomanjkljiva. Primanjkuje vsega — od vrvi, vponk do zimske opreme za bivakiranje, česar si študent — alpinist pač ne more sam privoščiti. Omara za opremo je

Bivak pod Skuto. Poltema ob zadnjem končku sveče. Na mizi krajec kruha, poleg plezalni klini. Vrv in vponke. Mrzlične priprave pred vzponom.

Jutro!

Daleč za robom je sonce. Po žlebovih v steni se vsuje plazič novega snega. Na stojišču se minute spreminjajo v ure. Visoko gori se prvi bori s poledenelo steno.

Že drugi dan plezata. Mraz. Gibati se, plezati! Čimprej ven to je geslo današnjega dne.

Nočne ure na ozki poličk nad prepadom so bile neznosne. Nista smela zaspati. Mokra obleka je postala trda kot rog. V taki noči se obude spomini.

*

Sonce!

Leto 1957. Zimski tečaj alpinističnega odseka.

Pisana družčina se je zbrala na Koroški. Naveze se vsak dan vzpenjajo na zasnežene vrhove. V robeh poje ledno kladivo.

Na snežiščih vadijo padce, varovanje ob cepinu. Črni kot vragi, z zavihanimi rokavi srajc, režejo nove smučine v pobočja pod Dedcem.

Megla!

Leto 1959. VTK memorial pod Jalovcem.

Člani AO pripravljajo progo. Nekje zgoraj se razleže čuden pok.

Nato zahrumi, zabuči.

Paničen beg pred plazom, pred belo smrtjo, ki se vali nekje zgoraj, podira in ubija vse pred seboj. Z eno smučko na nogi, z eno v roki smuča Vid kot še nikoli. Koli slalom proge se lomijo kot vžigalice. Nato tišina. Plaz je opravil svoje, progo je treba pripraviti na novo.

*

Končno se bližata vrhu. Nista klonila mrazu in ledu. S soncem obsijana past je zadnja zapreka. Nato samo še v dolino. Še bodo lepi zimski dnevi v gorah.

Vsa prizadevanja mladine niso bila zaman. Na lanskem tekmovanja v počastitev Dneva mladosti »Gore in mladina« je zasedel v republiškem merilu 3. mesto, za kar je dobil tudi lepo praktično darilo.

Odsek bo delo z mladino nadaljeval, kajti tu je neizčrpen vir novih ljudi tudi za ostale odseke društva.

FOTOODSEK

Novodobni planinec je že nekako obvezno vključil v svojo opremo fotoaparat. Ni čudno torej, da je pri APD močan tudi fotoodsek.

Iz skromnih začetkov s črnobelo fotografijo, predvsem za urejanje fototeke in opremo propagandnih omaric, se je razvila močna dejavnost. Poleg umetniških planinskih fotografij ustvarjajo člani — fotografski amaterji — tudi že barvne diapozitive, ki so jih prvič predvajali na letošnjem občnem zboru društva.

Problem pa je temnica. Vsa leta do sedaj niso imeli lastnega prostora. Kot gostje so se selili z enega konca Ljubljane na drugega. Šele po preselitvi društvenih prostorov na Poljansko cesto se jim je odprla možnost opremiti lastno temnico. Napredek v delu, zlasti v črnobeli fotografiji pa je pripeljal do težnje, da se boljši dosežki kje objavijo in prva pot k temu naj bi bila prav v študentskem listu — Tribuni.

MARKACIJSKI ODSEK

je s tem, ko je društvo dobilo v upravljanje dom v Tamarju, prevzel novo področje planinskih poti. Prej so markacisti morali skrbeti za poti na Krimu in v njegovi okolici. Sedaj je delo težje, a še lepše. Visokogorske poti na Sleme, Jalovec in Kotovo sedlo so vzorno oskrbovane, lepo urejene. Pripravljajo še zimske markacije — skoraj 1000 metrov visoko bo treba prenesti železne drogove s tablami in jih pritrditi na važnejših mestih. Vendar za to delo ne manjka ljudi, ne volje. Rdeče popackani z minijem, z madeži bele barve na obleki se veselo vračajo po opravljenem delu v dolino.

P. M. S. K.

Smučarski tečaji v Tamarju

Akademsko planinsko društvo prireja tudi letos tradicionalne smučarske tečaje. Predvidena sta dva: prvi od 20. do 27. febr., drugi pa od 29. febr. do 7. marca. Cena 2800 din. Interesenti naj se prijavijo v pisarni Akademskega planinskega društva, Poljanska 6, najkasneje tri dni pred začetkom tečaja.

Severna stena Travnika, Aschenbrennerjeva smer

Odlomek iz opisa... Od slabega stojišča preko plati desno do dobre poči. Po njej težavno (V+) navzgor (kk) do majhnega stojišča (.. Zopet malo vodoravno desno do poči, nekaj metrov po njen do klina, preko roba prestop na desno v navpično steno z drobnimi oprimki in navzgor (VI) do boljšega stojišča (orlovsko stojišče, k)...

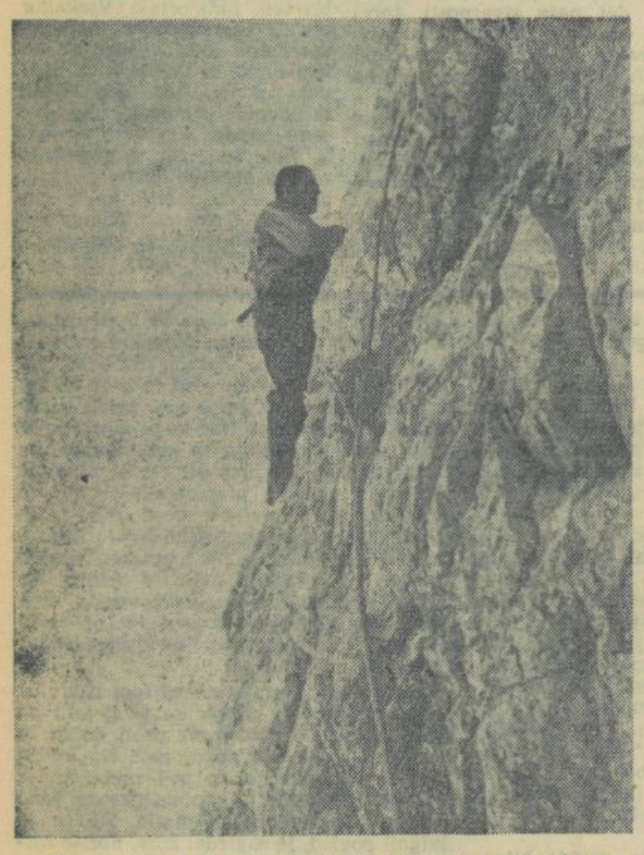

Že drugi dan sta v steni. Vid in Stane sta pretrgala dveletno samevanje sivih plati Travnika. Sreče nimata. Megle so ju zavile v svoj beli plašč, na policah se nabira sodra. Neurje traja že dva dni. Po mokri asfaltni cesti drvi jeep Gorske reševalne službe. Nad trideset reševalcev se zbere v Tamarju in na Vršiču. Resni obrazi se sklanjajo nad reševalno opremo. Še zadnja preizkušnja brezžičnih radijskih aparatov. Prva ekipa gre pod steno, druga na Sleme. Morda bodo vzpostavili stik s plezalcema. Sledi noč, dolga, mučna, brez spanja. Ob štirih zjutraj se poda udarna ekipa na rob stene po položnem južnem pobočju. Vodja reševanja je z vsemi grupami v radijski zvezi.

Pol šestih je.

»Klič« Mojstrovka, kliče Mojstrovka! Plezalca živa in zdrava, srečali pri sestopu.«

Tri bele rakete naznanjajo v nov dan radostno vest: akcija je ustavljena!

»Kamera pripravljena, lahko začneta!«

Nad Škrbino jadrajo oblački in izginjajo za razom. Nepričakovana dekoracija.

»Hooooj! Začnita! Janez naprej!«

Kmalu za odmevom zaslišimo raztegnjen odgovor:

»Takooooj!«

Bela pika tri sto metrov nad nami se počasi odlepi. Janez začne plezati prečko. Severovzhodni raz Jalovca. Comiccijeva varianta smeri Ogrin-Omerza.

Kamera steče, minuta, dve in kader je posnet. Čez kakšno uro je teleobjektiv naravnan na previs. S prostim očesom opazujemo le odsev bele vetrovke in le slutimo naporen manever vpenjanja vponk in potegov z vrvjo. Ko Janez izgine za robom, se kmalu premakne naprej še France kot drugi. Izpenjanje je napornejše. Globina hipnotično privlačuje. Zato napreduje počasi, vsaj glede na dragocene metre filma, ki tečejo v drugo kaseto.

»Če bi padel,« premišljujemo z obešenjaškim humorjem — »samo meter, dva in tako obvisel v zraku — kako čudovit dokumentaren kader!« Vendar se ne zgodi nič. Konec snemanja. France bo kmalu za robom. Razburljivo sceno padca, ki je predvidena v scenariju, bo treba posneti na manj nevarnem mestu. Za gledalce bo učinek isti!

Naslednji trenutek pa se zgodi. Zadnji klin se izruje in France obvisi 10 metrov nižje, kot na pajčevini. Okrog njega zaplešejo divji ples Kotova špica, Tamar, Site, Stena, Sedlo pa spet in spet. Prvemu je vrv ožgala roko. Popusti še malo, da drugi varno pristane na stojišču pod previsom in se tako reši mučnega pritiska okrog pasu. Ko zaslišimo: »Počakaj, da prižgem cigareto, potem pa še enkrat poskusim!« — takoj bolj sproščeno zadihamo v soparen poletni dan. Vrnemo se k šotorom. Proti večeru se tudi onadva vrneta. To noč spimo vsi razen Franceta odlično.

Dokumentarni alpinistični film VZPON je na pobudo našega alpinističnega odseka posnelo podjetje »Triglav film«, režiral je profesor Mirko Mahnič, snemal Viki Pogačar, za tehnično ekipo pod vodstvom Vida Mesariča pa je poskrbel alpinistični odsek. Dvajset minut predvajanja filma je terjalo mesec dni dela na terenu. Taborili smo pod Kotovim sedlom približno 2000 m visoko. Posnetki so skoraj vsi dokumentarne vrednosti, zato se je morala tudi celotna ekipa povzpeti preko Hornove smeri na vrh Jalovca, kar zaradi težkih stativov, akumulatorja, kamere in druge opreme pač ni bilo lahko.

MLADINSKI ODSEK

Posebno mesto pri delu društva zavzema mladinski odsek. Ustanovljen leta 1955 je do letos razširil svoje delo na 7 pododsekov na ljubljanskih šolah. Medtem ko je prva leta imel največ do 200 članov, je letos število članstva narastlo na skupno 411 dijakov osemletk, srednjih, tehničnih in vajenskih šol. Organiziral je po šolah več predavanj predvsem s tematiko iz domačih planin in z barvnimi diapozitivi. Skrbel je tudi za izlete. Dvanajst enodnevnih, 5 dvodnevnih in en 5-dnevni izlet s skupno udeležbo 295 članov je lep dokaz naporov, da prikaže mladini čimveč lepot naših gora.

Zelo veliko zanimanje med mladino je tudi za Slovensko planinsko transverzalo, zato je MO sklenil, da večdnevne izlete, kot n. pr. 1. maja in 29. novembra, usmeri po tej poti.

V zimskem času prireja MO redne smučarske tečaje, kjer vadi smučanje v navezi z vrvjo ter vse ostaje elemente visokogorske smučarske tehnike. Le tako ima odsek sposobne smučarske ekipe, ki lahko sodelujejo na planinskih ocenjevalnih vožnjah.

V počastitev 40-letnice KPJ so se člani odseka udeležili tabora v Završnici, en član pa je bil na seminarju na Sutjetski. Sam MO pa je priredil II. Mladinski planinski orientacijski pohod. Udeležilo se ga je le malo ekip, ker je bilo ves čas slabo vreme.

IGRE SO ZAVAROVANE

Iz Squaw Valleya poročajo, da je organizacijski komite VIII. zimskih olimpijskih iger sklenil z družbo »Johnson and Anton Inc.« v San Franciscu posebno zavarovalno pogodbo. Vplačal je polovico enega milijona dolarjev in se s tem zavaroval za vse mogoče nevšečnosti, ki bi jih lahko imel med igrami. Če smemo verjeti poročilom, bo družba krila vse stroške za vso morebitno škodo, ki bi jo gledalci povzročili na tekmovalnih napravah oziroma zasebni lastnini v Squaw Valleyu, prav tako pa povrnila tudi stroške, ki bi nastali zaradi napak zdravnikov, malomarnega poslovanja hotelirjev, nepoštenosti bančnih uslužbencev in podobno. Seveda velja polica tudi za vse vrste prometnih (tudi smučarskih) nezgod. Kolikor seveda vse skupaj ni samo gladko izmišljeno...

Prvenstvo univerze v namiznem tenisu

Za univerzitetno prvenstvo v namiznem tenisu za posameznike, ki ga je organizirala Zveza študentovskih športnih organizacij, se je prijavilo skupno 132 tekmovalcev z 12 fakultet. V A skupini, kjer so igrali igralci, ki se aktivno udejstvujejo v tej športni panogi in so registrirani, jih je bilo 38, neregistriranih tekmovalcev v B skupini pa je bilo 94.

Žal je bilo opaziti veliko neresnost nekaterih prijavljenih tekmovalcev, posebno v B skupini, saj približno trideset tekmovalcev ni prišlo na tekmovanje. Morebiti tudi čas tekmovanja ni bil najbolj posrečeno izbran, vendar bi morali posamezni športni referenti opozoriti organizatorje tekmovanja na študijsko zadržanost študentov. Udeležba na turnirju bi bila lahko občutno večja, če bi prav vse fakultete prijavile svoje tekmovalce, saj je cela vrsta fakultet, kjer imajo odlične igralce, pa se nobeden od teh ni pojavil na prvenstvu. Po čigavi krivdi? Graje vredno je tudi to, da posamezne fakultete niso prijavile tekmovalk, saj je na prvenstvu sodelovala le ena igralka. Združenja oziroma športni referenti posameznih fakultet bi morali vložiti malo več truda v agitacijo ter aktivizirati študentke, saj vemo, da so prav one na takih in podobnih tekmovanjih minimalno zastopane.

V odsotnosti Kerna in Terana je v A skupini zmagal Tomažič

Težnja ZŠŠO je, da pritegne študente, ki se aktivno ne bavijo s športom ter da v svoj program vključi čimveč študentov. Zveza skuša čimbolj razširiti šport in telesno kultud med študenti ter postopoma uvesti telesno vzgojo na fakultetah kot obvezen ali fakultativen predmet. Zato na tekmovanjih, ki jih organizira ZŠŠO, le-ta posveča največ pozornosti prav nerigistriranim tekmovalcem in s tem seveda množičnosti. Število nastopajočih na prvenstvu nam zagotavlja, da je ZŠŠO na pravi poti ter z vsakim tekmovanjem, ki ga prireja, bliže svojemu cilju.

In kako so potekale posamezne borbe? V A skupini ni bilo večjih presenečenj. Favoriti so se brez večjih težav prebijali iz kola v kolo, če izvzamemo Zajca, ki ga je v četrtfinalu presenetljivo premagal Stadina z rezultatom 2:1. V polfinalu so se srečali naslednji pari: Tomažič : Sazonov 2:0 in Stadina : Kocjan 0:2. Končna zmaga je pripadla Tomažiču, ki je v finalu premagal Kocjana z 2:1. Nastopajoči so pokazali solidno znanje, posebno nas je navdušil dvoboj med Kocjanom in Stadino v polfinalu ter na trenutke finalna borba.

Številčno mnogo močnejša skupina je nudila dosti bolj pestro sliko. V njej ni bilo izrazitih favoritov in so bili izidi posameznih srečanj precej negotovi. Borbenost vseh nastopajočih in pa solidna igra posameznikov sta nas prav prijetno presenetili. Lepo igro sta pokazala v četrtfinalu poznejši zmagovalec Uranič in Jazbec. Največ vam bodo seveda povedali rezultati, zato jih od osmine finala dalje v celoti navajamo.

Osmina finala: Mavrič : Stres 1:2, Ralca : Simonič 2:1, Uranič : Maček 2:0, Poljak : Jazbec 0:2, Klemenčič : Hvala 2:0, Vrčon : Laharner 2:1, Gorinšek : Jugovar 2:1, Atanackov : Wallas 0:2.

Četrtfinale: Stres : Ralca 2:0, Uranič : Jazbec 2:0, Klemenčič : Vrčon 2:0, Gorinšek : Wallas 0:2.

Polfinale: Stres : Uranič 0:2, Klemenčič : Wallas 0:2.

Finale: Uranič : Wallas 2:0.

Finalna borba je bila prav zanimiva. Igralca sta z menjajočo srečo osvajala točke, na koncu pa je zmagal nekoliko boljši Uranič.

Organizacija tekmovanja je bila prav dobra, tako da je prvenstvo potekalo nemoteno in hitro. Na koncu tekmovanja je predsednik ZŠŠO Janko Popovič v imenu organizatorja predal najboljšim igralcem pokale in diplome.

B. E.

BILI SMO V LJUBLJANI

V sredo nismo imeli šole. Ker smo bili na izletu v Ljubljani. Bilo je lepo. Ljubljana je veliko mesto. Naša tovarišica je rekla, naj napišemo domačo nalogo o tem. Kar se nam je v Ljubljani najbolj vtisnilo v spomin.

Meni in mojemu sošolcu Tončku se je mnogo stvari vtisnilo v spomin. Najbolj pa sta se nama vtisnila v spomin dve stvari. O teh dveh stvareh bom sedaj pisal.

Ko smo hodili po Ljubljani, smo se držali po dva in dva za roke. Da se ne bi izgubili. Midva s Tončkom sva bila zadnja v vrsti in sva se dostikrat izgubila. Prišli smo pred veliko hišo. Tovarišica je rekla, da je to Univerzitetna knjižnica. Na drugi strani ceste je polno ljudi gledalo skozi okno v neko hišo. Tudi midva s Tončkom sva šla k istim firbcem. Pa ni bilo nič zanimivega. Samo neke punce so čudno plesale. Ljudi pa je bilo toliko. In zaradi tega sva se s Tončkom spet izgubila.

Ker pa sva vedela, kje je knjižnica, sva šla notri. Saj kmalu ne bi mogla, ker so vrata tako težka. Pa sva se vseeno izmuznila, ko so jih drugi odprli. V veži naju je bilo strah. Tako čudno je vse. Pa sva zavila kar na levo po hodniku. Tam pa naju je bilo še bolj strah. Tam je bilo polno starejših ljudi. Imeli so šolske torbe. Menda so bili tudi učenci. Bili so čudni. Eni so imeli brade, drugi pa črna očala. Tretji pa so bili zelo razkuštrani. Če bi bil jaz tak, bi se mama zelo jezila. Tudi govorili so čudno. Pri tem so zelo resno gledali. Midva s Tončkom sva razumela samo osem slovenskih besed: in, pri, glagol, nobel, kakor, za, pa in ekstravaganten (za to nisem čisto siguren, če je slovenska, ampak sem jo dostikrat slišal od očeta). Bilo naju je še bolj strah.

Nato pa sva zaslišala kričanje in smeh. Vedela sva, da so to sošolci. Zato sva šla tja. Morala sva po stopnicah. Sošolci so se gnetili skozi vrata. Tudi midva sva se. Prišli smo v veliko dvorano. Tam je sedelo polno ljudi. Vsi so sedeli in brali knjige in časopise. Ko smo prišli mi, so nas gledali in se prijazno smejali. Najbolj pa so se smejali, ko je neki iz aktovke padla na tla termoforka. V njej sem imel čaj. Zelo je zaropotalo. Nato smo šli spet ven. Jaz ne vem, zakaj smo šli sploh notri. To se mi je zelo vtisnilo v spomin.

Druga stvar, ki se mi je vtisnila v spomin, je ta. Da sem obiskal našega Frenka. To je moj brat. Stanuje v Naselju. Mama je rekla, da naj grem k njemu. In mu povem, da smo zaklali prašiča. S Tončkom sva dolgo iskala Naselje. Končno sva ga našla. To je polno velikih hiš. Med hišami pa je polno vode. Ker je padal dež. Jaz sem se spomnil, da smo se pri zgodovini učili o stavbah na koleh. Te stavbe so stale v vodi. Tudi hiše v naselju so stale v vodi. In s Tončkom sva komaj prišla do prve hiše.

V veži je ena sama soba. Na njej piše: Vratarska loža. Notri so sedeli štirje starejši tovariši. Trije so imeli očala. Igrali so karte. S Tončkom sva jih dolgo gledala. Tisti brez očal je imel dobre karte. In je dobival. Čez eno uro je opazil mene in Tončka. Vprašal naju je: »Kaj želita?« Jaz sem mu rekel: »Našega Frenka. Povedati mu moram, da smo zaklali prašiča.« Nato je gledal na nek seznam. Potem je rekel, da Frenka ni. Nato je eden rekel: »Pa to je tisti Frenk, ki je včeraj petič pogrnil na opisni.« In vsi so se smejali.

Nato je eden mene in Tončka peljal po hodniku. In našli smo Frenka. Sedel je v sobi. V sobi je bila tudi ena punca. Frenk me je nekam grdo gledal. Punca pa me je pobožala po glavi. In je rekla, da sem lep kakor Frenk. S Tončkom sva bila v sobi pet minut. Nato mi je dal Frenk sto dinarjev in rekel naj grem. Ker on mora študirati. Nato sva s Tončkom šla. Tudi to se mi je zelo vtisnilo v spomin.

Nato sva se s Tončkom spet izgubila. Končno sva prišla na postajo. Hitela sva na vlak, ker sva se spomnila pregovora: Kdor prej pride, prej sedi. Nato smo se odpeljali z vlakom domov. To je bil naš izlet v Ljubljano.

Jožek Pišuka

EPIGRAM
PESNIKU TRAVESTIJ

Kar mojster večno živi Kranjcem poje,
v verze puhle ne obračaj!
V globine revščine duha se svoje
po travestije več ne vračaj!

-st-

1960

Vive la France!

Glose

Profesor na pravni fakulteti (študentu): »Če so dejstva na vaši strani, jih vbijte poroti v glavo, če je zakon na vaši strani, ga vbijte v glavo sodniku.«

Student: »In če niso na moji strani ne dejstva ne zakon?«

Profesor: »Potem razbijajte po mizi.«

●

Profesor: Kako daleč ste od pravilnega odgovora?

Student: Samo tri sedeže, tovariš profesor.

●

Branko, študent glasbe, je povabil svojega prijatelja, tehnika, na koncert.

»Pohiti, Janez, koncert se je že pričel.«

»Kaj pa igrajo?«

»Deveto simfonijo.«

»Za vraga, prvih osem sva že zamudila!«

Lepe besede — kruta resničnost

1960
Ponovno križani Kristus

SRECANJE S TEHNIKO

Kadar koli sem pomislil, da bi moral študirati tehniko ali imeti z njo kako drugače intimne stike, se mi je nekaj uprlo. Pa ne zaradi matematike ali kaj podobnega. Kratkomalo si nisem mogel predstavljati, kako bi izpadlo moje prvo intimno srečanje z nekim bolj komplicIranim aparotom, kot je, recimo, kavni mlinček. Vedno se mi je v glavi motalo vprašanje o odnosu človekovega dostojanstva in stroja, aparata, tehnike. Prepričan sem bil, da postane dostojanstven in svoboden človek ob dotiku s takimi stvarmi zelo resen. Človek, poudarjam! V današnjem času smo že tako daleč, da razlikujemo stroje in ljudi. Namreč ljudi in ljudi stroje.

In ta moja bojezen pred tehniko je bila upravičena. Čeprav sem se srečanju s tehniko izogibal dolgo, sem prišel pred nekaj dnevi v brezizhoden položaj. Mala stvarca, ki jo lahko prenašam v eni roki, me je tokrat matirala. Pa ne samo mene. Še nekdo je bil zraven. Verjetno je imel na tehniko podobne poglede kot jaz. Drobna stvarca — magnetofon, morda celo znamke Grundig, je bila popolnoma uboglijiva. Pritisneš na gumb in z blazno hitrostjo se odvije trak, spet pritisneš in: stop, pritisneš, stvarca uboglijivo govori. Tudi midva sva pritiskala. Trak je švigal naprej, nazaj, drobna zelena lučka, ki se ji menda pravi magično oko, je potrpežljivo mežikala. Zdelo se mi je, da naju pomiluje, in spet, da se nama cinično smehlja. Zunaj je zavijal veter, v sobi je neutrudno brnel električni grelec, nekje nad Rožnikom pa nama je nagajivo mežikalo sonce. Midva pa sva se potila.

Med tem časom sva gotovo že petkrat obrnila trak, ga mogoče dvakrat na roke previla, pritiskala vse mogoče gumbe, toda v zvočniku je samo nekaj grgralo. Prav tako nerazumljivo, kot nama je bila nerazumljiva ta drobna stvarca.

Moja bojazen se je uresničila. Skoraj tri ure sva se mučila okrog magnetofona, toda zaželenih posnetkov ni bilo. Najino dostojanstvo pred tehniko je izginilo, ni gabilo več, kot za naju ni bilo zaželenih posnetkov.

Utrujena sva si otrla pot s čela in se spogledala. Otožni so bili najini pogledi.

IZ OXFORDA V MOSKVO

Naše dnevno časopisje je že poročalo o izletu, ki si ga je privoščila skupina oksfordskih študentov — s pomočjo univerze so si kupili star londonski avtobus v dva nadstropja in se pogumno napotili na 5000 milj dolgo pot. Nenavadno potovanje je trajalo ves mesec.

Pot se je uradno začela 12. avgusta lani v Hannovru. Vodila jih je skozi Vzhodno Nemčijo in Poljsko do ruske meje. Prihod v Vzhodni Berlin so zabeležile tudi TV in filmske kamere. Sicer pa so jim med potjo povsod posvečali veliko pozornost.

Udeleženci pripovedujejo, da je bila najbolj neprijetna vožnja skozi Poljsko. Drevesa ob cesti so visoki avtomobil močno ovirala in pred Varšavo se jim je avto še pokvaril, tako da njihov prihod v Varšavo ni bil nič kaj zmagoslaven.

Višina avtomobila pa je predstavljala oviro tudi na ruski meji. Nad prehodom je namreč razpet slavolok z ruskim grbom, ki pa je bil prenizek, da bi mogel avto skozi. Ostalo ni nič drugega, kot da so s skupnimi močmi odstranili vrhnji del.

Polovico časa bivanja v Moskvi so organizirali moskovski študentje, ostalo polovico pa so lahko koristili oksfordski študentje po svojem lastnem preudarku. Kot pripovedujejo, pa so največ večerov preživeli v burnih in dolgotrajnih debatah o perečih političnih problemih.

Angleški študentje so o svojih ruskih kolegih ugotovili, da so sposobni, delavni, resni in do skrajnosti prepričani v svoj prav. Kljub temu pa so, kot pripoveduje vodja odprave, našli mnoge skupne točke. Povabilo, naj ruski študentje obiščejo Oxford, je dokaz za to.

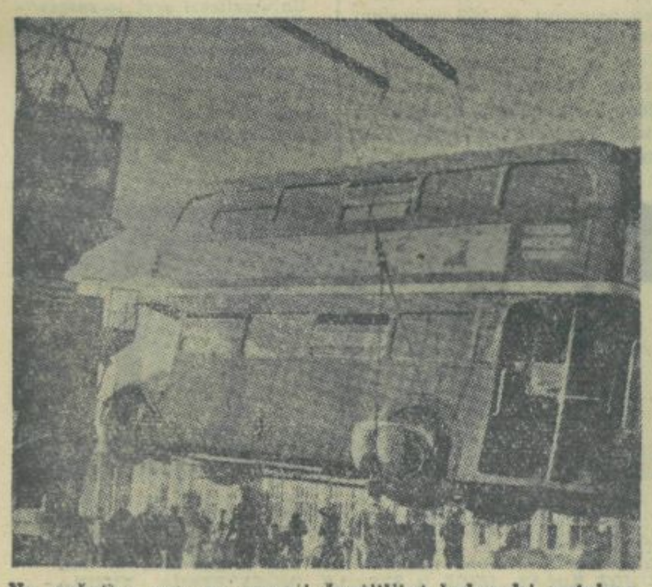

Na začetku poti so morali častitljivi londonski avtobus seveda prepeljati na celino. To se je zgodilo v Ostendah.

Prvi stiki z Moskvo

Skupinski posnetek pred univerzo na Leninovih gričih

Stanovalci Naselja na skupščini

Skupščina koristnikov Študentovskega naselja

TUDI ZA BODOČE GENERACIJE

Nedavne izredne skupščine koristnikov Naselja so se med drugimi udeležili tudi sekretar univerze tov. Piškur in predsednik upravnega odbora Naselja tov. Hartman. Namen skupščine je bil predvsem seznaniti stanovalce Naselja z novimi pogoji, ki so nastali pri poslovanju menze, utemeljiti in prikazati vzroke, ki so privedli do povišanja stanarine ter obenem opozoriti stanovalce Naselja na red in disciplino.

Problem nove menze, ki kot zavod s samostojnim finansiranjem zaradi nepolnega izkoriščanja kapacitete že tako posluje z izgubo, je postal sedaj z ukinitvijo CARE pomoči, še bolj pereč. Za rešitev problema sta dve možnosti. Prva: da se zvišajo štipendije in se pristopi k načinu širšega subvencioniranja je skorajda nelzvedljiva, saj vemo, da postopek za povišanje štipendij traja vse predolgo, za subvencije pa že sedaj ni dovolj denarja. Druga rešitev, da menza dobi dotacije iz republiškega sklada, je boljša in bo verjetno tudi obveljala, saj je tov. Piškur v svoji diskusiji povedal, da je predlog za te dotacije že predložen v potrditev republiškemu izvršnemu svetu in bo v mesecu februarju tudi potrjen. Tako bi bil problem menze rešen in ne bi prišlo do povišanja cene hrani. Seveda je naloga koristnikov Naselja, da s celomesečnim abonmiranjem in pa s sodelovanjem v organih upravljanja Naselja prispevajo k rešitvi tega problema tudi svoj delež.

ohrani inventar in prostore tudi

Poseben problem Naselja je vzdrževanje reda in discipline pri ohranjevanju inventarja. Posamezniki se vse premalo zavedajo, da je bilo Naselje zgrajeno za daljšo dobo. Zato je dolžnost vsakega stanovalca, da bodočim generacijam.

TOV. RUDOLFU ŽELEZNIKU

OB 40-LETNICI DELA

Prijeten možak, vedno dobre volje, vedno pripravljen za svež dovtip. Nihče ne bi mogel verjeti, da že tolliko časa dela v Inštitutu za slovansko filologijo.

Pa je res. 1. marca 1920 je tovariš Železnik nastopil službo. Sam se spominja: »Bilo nas je 60 prosilcev za štiri mesta in sprejeli so me.« Veliko ponosa je v tem, in še več človeškega, toplega; veliko življenjsko spoznanje je v tem. In tovarišu Železniku življenje ni prizanašalo. Zgodaj brez staršev se je sam vzgajal in življenje ga je vzgojilo v naprednega človeka, ki ve, koliko pomeni prijazna, vedra spodbuda in topla beseda.

Še mlad fant je v prvi svetovni vojni doživel pravo odlsejado. Že februarja 1915 so ga v Karpatih ujeli Rusi. Iz ujetništva je 1916. vstopil v dobrovoljni korpus SHS, kjer je ostal vse do junija, ko je demobliziran kot nesposoben in se je preko evropske Rusije, Anglije, Francije in Italije vrnil domov. Tudi druga vojna mu ni prizanašala. Že oktobra 1941 so aretirali njegovega edinega sina Vinka in ga obsodili na sedem let zapora v Italiji. Ko se je novembra 1943 vrnil, je takoj vstopil v Prešernovo brigado. »Vedno sem čakal, kdaj bodo prišli tudi pome,« pripoveduje, »pa sem se le rešil.«

Veliko študentov je šlo v tem času skozi »njegove roke«. Tu so imena: dr. Kolarič, dr. Rupel, Miško Kranjec, Srečko Kosovel, Ingolič, dr. Ocvirk, dr. Tine Logar in mnogo mnogo drugih.

Nekoliko otožen se spominja pokojnih dr. Rajka Nahtigala, dr. Frana Ramovša, dr. Ivana Prijatelja, dr. Franceta Kidriča.

Ko ga spomini preveč zaneso, navadno doda: »Ostal sem sam, vsi ti moji prijatelji so že odšli.« Toda že naslednji trenutek pove prijeten dovtip. Tovariš Železnik res ni sam. On živi z generacijami, ki se menjujejo. Še vedno je delaven, toda ne samo na Inštitutu. Že 15 let je blagajnik SZDL na terenu Zelena jama, za kar je 29. novembra 1958 dobil Medaljo dela.

Načrt razvoja univerze

Na letošnji tretji redni seji je Univerzitetni svet razpravljal o pripravah in delu fakultet za uvedbo tristopenjskega študija z inverzijo, o načrtu izgradnje univerzitetnih objektov in o končnih izpitnih rezultatih študentov, vpisanih v študijskem letu 1958-59, potrdil je tudi izvolitev profesorjev, asistentov in sodelavcev.

V poročilu o nadaljnji reorganizaciji študija je rektor prof. dr. Vogelnik poudaril, da so vse fakultete vložile velike napore za pripravo in izdelavo načrtov za tristopenski študij. Na večini fakuftet so načelne razprave, v katerih je sodelovala tudi operativa in drugi organi izven univerze, o fiziognomiji cikličnega študija že zaključene. V tem mesecu pa bodo za vse fakultete v glavnem že izdelani načrti. Na posameznih fakultetah pa bo reorganizirani študij takle:

Po dveh letih študija na naravoslovni fakulteti bo študent diplomiral iz dveh predmetov. V naslednjih dveh letih pa se pouk skoncentrira na en predmet. Tretja stopnja pa bo dajala specialiste. Po drugi varianti, ki je rezultat skupne razprave z VPŠ, pa naj bi se VPŠ vključila v prvo stopnjo, skrb za pedagoške predmete pa naj bi prevzela posebna institucija.

Podobno naj bi bil urejen študij na filozofiji. Diplomant prve stopnje bo lahko poučeval dva predmeta v višjih razredih osemletke. Tudi ekonomska fakulteta je sprejela etapni študij. Po prvih dveh letih bo dala diplomiranega komercialista načrt za to stopnjo je vsklajen z načrtom Višje komercialne šole v Mariboru. Za prestop v drugo stopnjo, ki daje diplomiranega ekonomista, bo moral kandidat opraviti prestopni izpit iz teoretskih predmetov, ki jih opcijsko vpisuje. Tretja stopnja pa bo verjetno organizirana za vse ekonomske fakultete v Jugoslaviji.

Pravna fakulteta skupno z operativo že dalj časa razpravlja o reorganizaciji študija, toda za sedaj še nima izdelanega končnega predloga.

Na oddelku za strojništvo bo prva stopnja dala obratnega inženirja. Po nadaljnjih dveh letih študija pa diplomiranega inženirja. Predvidena je tudi tretja stopnja.

Naziv inženir pa bi podeljevala fakulteta na predlog podjetja in strokovnega društva tudi sposobnim strokovnjakom brez formalne izobrazbe.

Na oddelku za elektrotehniko še vedno razpravljajo o dveh variantah. Po prvi varianti bi študent po dveh l. zapustil fakulteto kot nediplomiran inž. elektrotehnik, v prvem letu bi bil enoten študijski načrt, v drugem letu pa bi bil diferenciran v dve smeri, v praktično in teoretsko. Po drugi varianti pa bi prva etapa imela 5. semestrov z enotnim načrtom. Višja, druga etapa pa bi dajala diplomirane inženirje. Za prvo stopnjo so študijski načrti vsklajeni z mariborsko VTŠ.

Na oddelku za rudarstvo naj bi prva etapa trajala tri leta, druga pa dve leti. Tako bi se študij podaljšal, kar pa je neopravičljivo. Tudi na oddelkih za tekstil, kemijo in fiziko bo večstopenjski študij. Program za prvi dve leti fizike bo vsklajen s programom na naravoslovni fakulteti, tako da bodo diplomanti prve stopnje lahko poučevali ta predmet v višjih razredih osemletke. Na fakulteti za agronomijo, gozdarstvo in veterino pripravlja tudi tristopenjski študij z usmerjanjem. Podobno bodo rešili vprašanje cikličnega študija tudi na AGG. Na medicini tudi še ni sprejet dokončen projekt za reorganizacijo, pač pa obstojajo nekateri zelo radikalni predlogi. Na oddelku za stomatologijo pa bosta dve etapi.

Za nadaljnjo reorganizacijo je značilno, da so vse fakultete upoštevale inverzijo tako, da že od začetka predavajo strokovne klinične predmete. Tretja stopnja študija pa se bo uvajala bolj polagoma in to za predmete, ki so dozoreli in za katere so na razpolago sredstva in kader. Pri izdelavi programov za podiplomski študij bodo fakultete upoštevale smernice skupščine pri uvajanju avtomatizacije. Z ozirom na potrebe po kadrih bo treba verjetno ponovno uvesti naziv predavatelja.

V bodoče bodo pogoji boljši

Načrt izgradnje in razvoja univerze v razdobju 1960-1965, o katerem je razpravljal Univerzitetni svet, upošteva deloma nadaljnjo reorganizacijo. V prvem delu je prikazana organizacijska struktura univerze in dinamika naraščanja števila študentov, podiplomskih študentov in pedagogov, v drugem, gospodarskem delu pa izgradnja objektov in dinamika vlaganja sredstev za investicije.

V tem obdobju naj bi oddelka za strojništvo in elektrotehniko postala samostojni fakulteti, tako se bo število fakultet povečalo na deset. Na naravoslovni fakulteti pa naj bi se farmacevtski oddelek izpopolnil, gozdarski pa bi imel dva odseka, splošni in lesno-industrijski. Število študentov pa se bo dvignilo na približno 12.000, adekvatno pa bo moralo porasti število diplomatov, in sicer od 727 v letu 1959/60 na približno 2120 v letu 1965/66. Število profesorjev in asistentov pa naj bi se tako povečalo, da bi bil na vsakih 5 študentov en pedagog. V večji meri pa naj bi zaposlili honorarne predavatelje.

Vzporedno se bodo povečale tudi površine za redni in znanstveni študij, od sedanjih 51.600 kvadratnih metrov se bodo povečale na 136.100 v letu 1965, ali na študenta od 4,5 kvadratnih metrov na 18,4 kvadratnih metrov. V izgradnjo teh objektov bodo vložili 13 milijard 600 milijonov dinarjev. Najbolj intenzivno bodo vlagali sredstva od 1962. do 1964. leta. Načrt izgradnje obsega tudi dograditev dveh stolpnic za študentovska stanovanja in zdravstveni dom. Prostore za telesno kulturo pa bodo gradili v sklopu šolskih objektov, kar bo pocenilo izgradnjo. V investicijah za izgradnjo gospodarskih fakultet bo sodelovala tudi federacija.

Ob analizi rezultatov študentov lanskoletnih prvih letnikov, s katerimi ne moremo biti zadovoljni, čeprav so boljši kot prejšnja leta, se je pokazalo, da je precej strok deficitarnih. Svet je imenoval dve posebni komisiji, ki bosta proučili vprašanje zelo majhnega vpisa na matematiko in fiziko.

Univerzitetni svet je potrdil izvolitev rednih, izrednih profesorjev, docentov in sodelavcev na filozofiji, arhitekturi itd.

Univerzitetni svet je razpravljal in odobril spomenico o stanovanjskih razmerah na univerzi zaposlenega osebja. Imenoval je tudi posebno komisijo za oceno nalog na razpis ob 10-letnici Partije in SKOJ.

F. STRMOLE

Nekaj letošnjih Prešernovih nagrajencev

PREŠERNOVI NAGRAJENCI

V ponedeljek, 8. februarja, so v zbornični dvorani univerze svečano podelili Prešernove nagrade. Svečanosti so prisostvovali podpredsednik Izvršnega sveta Slovenije dr. Joža Vilfan, član Izvršnega komiteja CK ZKS prof. Boris Ziherl, sekretar Glavnega odbora SZDL Slovenije France Kimovec-Ziga, predsednik Univerzitetnega sveta Jože Pernuš, sekretar UK ZKS Stane Markič, predsednik UO ZŠJ Janez Rugelj in drugi gostje.

Rektor prof. dr. Dolfe Vogelnik je v kratkem uvodnem pozdravu poudaril, da univerza Prešernove nagrade podeljuje vsako leto ob obletnici pesnikove smrti svojim študentom za njihova najboljša dela v preteklem letu.

Letošnji Prešernovi nagrajenci so dobili priznanja za naslednja dela. Na naravoslovni fakulteti: Majda Jakše-Ujčič za Prispevek k poznavanju alpskih vrst genusa Thlaspi, Miha Ježenšek za delo Industrija v pokrajini med Kamnikom in Domžalami in njeni geografski učinki, Boštjan Klauta za Prispevek k poznavanju odonatne favne Slovenije, Milan Natek za temo Dobrovlje — zemlja in človek, Silvan Prodan za delo Funkcije mesta Nancy, Miljana Strmičnik za nalogo Nancy -- demogeografska študija, Franci Štrus za temo Kočevsko (regionalni oris) in Frančišek Šuštar za temo Floristični pregled in fitogeografska oznaka Rašice.

Na filozofski fakulteti so dobili nagrade naslednji študentje: Mirjana Cvikl za delo Oboročitev ilirskih plemen na področju Slovenije v zadnjem tisočletju pred našim štetjem, Ivan Debeljak za nalogo Lokalni elementi v glavnih pripovednih spisih Frana Levstika, Helga Glušič za temo Kompozicija Kosmačeve proze, Milena Hanjšek za delo Reparticija infinitiva na prelomu 18. v 19. stoletje, Mirko Juteršek za temo Ikonografija fresk v Hrastovljah, Mirko Kambič za nalogo Razvoj pokrajine v italijanskem slikarstvu od Giotta do Giorgiona, Mojca Kristan za temo Balada pri Valjavcu, Levstiku, Jenku, Stritarju in Gregorčiču, Lidija Magajna za delo Mencingerjev Abadon in Tavčarjeva Mrtva srca, Ivan Nemanič za temo Partizanske bolnišnice v Sloveniji, Lojze Penič za temo Boj za Maribor in severno štajersko mejo leta 1918/19, Bogomir Ramovš za delo Novela tridesetih let 1930 do 1941, Ksenija Rozman za temo Freska suško-prileške smeri, Vladimira Šedlbauer-Jan za temo Kulturni stiki Čehov s Slovenci, kakor se kažejo v češkem tisku od leta 1840—1948, Majda Zalesjak za nalogo Agrarna reforma in vprašanje slovenskega kmečkega človeka v slovenski literaturi med obema vojnama.

S pravne fakultete so dobili nagrade naslednji študentje: Rast Mačus za nalogo Varstvo geografskih označb porekla blaga, Emil Noč za temo Poslovni običaji in nelojalna konkurenca, Ernest Peurič za Kratek pregled diplomatskih odnosov med kraljevino Jugoslavijo in kraljevino Italijo (1918—1941) s posebnim ozirom na pravno problematiko, Jože Polanc za temo Gozdarstvo in problemi delovne sile, s posebnim ozirom na gozdno gospodarstvo Bled, Roman Virtovec, Jernej Vrhunc, Teodor Dovečar in Tomaž Hočevar so dobili skupinsko nagrado za temo Tovarniški tisk v industriji LRS.

Prešernovi nagrajenci na ekonomski fakulteti so naslednji: Marko Domicelj ze delo Nekateri problemi tržne analize v naši tekstilni industriji, Milan Lovrenčič za nalogo Moralna zastaritev produkcijskih sredstev in stopnja amortizacije v kapitalizmu in socializmu.

Na fakulteti za elektrotehniko in strojništvo so nagrajenci naslednji: Janez Kelhar za temo Določevanje vgraditvenih mer Francisovih turbin, Aleš Kunaver za delo Vlačilni boben in Jaka Sartori za nalogo Analitična metoda za določevanje tokovnic v vodilniku Francisove turbine.

Na fakulteti za rudarstvo, metalurgijo in kemijsko tehnologijo; ing. Franc Babšek za delo Toplotna bilanca SM peči Ia Železarne Jesenice, ing. Boris Friec za temo Pridobivanje uranovega tetrafluorida in kovinskega urana v laboratorijskem merilu, ing. Zdenko Gasparič za nalogo Papirna in kolonska kromatografija aminonaftol-sulfonskih kislin, Gabrijel Kernel za delo I. Meritev pri siliciju II. Ocena napak zaradi sipanja v absorberju in kolimatorju, Mitja Kregar za temo Fotonuklearna absorbcija v fosforju, ing. Franc Mežnar za Študijo vprašanja odvoza jalovine iz separacije in iz revirja Graben na rudniku Mežica, Edo Pikmajer za temo Temperaturna odvisnost jedrske magnetne resonance pri trdem polietilenu, Gvido Pregelj za delo Meritev totalnega preseka za fotonuklearno absorbcijo pri AL 27, Mitja Rosina za delo I. Meritev fotonuklearne absorbcije v kalciju; II. Ločljivost comptonskega spektrometra in Branko Stanovnik za delo Sinteza substituiranih amino—1, 3, 4 tiadiazolov iz 4—substituiranih tiosemikarbazidov.

Na fakulteti za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo: Rajko Bernik za delo Neprava črnjava ali rdeče srce pri bukvi in Edo Prevc za temo Proučevanje dela na žagarskem obratu.

Na fakulteti za splošno medicino in stomatologijo sta dobila Prešernovo nagrado Miha Debevc in Rastko Golouh za skupno delo O usodi intravenozno injicirane suspenzije.

NAGRAJENCI NA UMETNIŠKIH AKADEMIJAH

Prešernove nagrade je v Klubu ljudskih poslancev podelil predsednik Sveta akademije Lev Modic. Nagrajenih je bilo sedem slušateljev.

Marjan Vojska z Akademije za upodabljajočo umetnost je bil nagrajen za barvno litografijo Stol in ptica. Z Akademije za glasbo so bili nagrajeni Jože Falout za uspehe na koncertih in tekmovanjih v igranju na rog, Primož Kuret za delo Glasbeni instrumenti na srednjeveških freskah na Slovenskem in flavtist Fedja Rupel za uspehe na koncertih in tekmovanjih. Z Akademije za igrasko umetnost so bili nagrajeni Marjan Hlastec za naslovno vlogo v Brechtovem Galileju, Lenka Ferenčak za naslovno vlogo v Anouilhovi Antigoni in Stane Potočnik za režijo Kar hočete.

Premagati izoliranost

Ob koncu januarja je bil redni občni zbor Društva visokošolskih profesorjev in znanstvenih delavcev Slovenije. Kot gostje so se ga udeležili rektor ljubljanske univerze prof. dr. Dolfe Vogelnik, sekretar univerze tov Lojze Piškur, zastopnika Okrajnega sindikalnega sveta in Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev LRS ter predstavnik ZŠJ tov. Francka Strmole. Za predsednika je bil ponovno izvoljen prof. dr. Neubauer.

Društvo visokošolskih profesorjev in znanstvenih delavcev deluje kot sindikalna organizacija, razdeljena na 18 skupin. Takšna organizacijska struktura mu omogoča, da čim aktivneje sodeluje pri reševanju konkretnih problemov.

V preteklem letu so posamezni člani društva in tudi društvo kot celota posvetili največ pozornosti reformi visokošolskega študija, posebno njenim najnovejšim fazam. Pri tem se je pokazalo, kako pomembno je organizirano delo, saj so prav razprave na sindikalnih sestankih lahko razčistile mnogo nejasnosti in ustvarile nove poglede na potek in na naloge študijske reforme ter tako dale najprimernejšo pomoč fakultetnim organom. Pomembno področje dela si je društvo našlo tudi pri organizaciji znanstvenega raziskovalnega dela ter pri pripravah za sprejem prvih študentov iz prakse.

Pri ideološko-političnem delu so člani društva skušali razširiti in poglobiti študij Programa ZKJ, vendar se je tudi na tem področju pokazalo, da društvo nima zadostne povezave z Univerzitetnim komitejem ZKS.

Za preteklo leto si je društvo pripravilo bogat program simpoziumov, diskusijskih večerov ter sodelovanja z drugimi univerzami in fakultetami, toda uresničen je bil le deloma, pač zaradi nezgode prof. dr Neubauerja, predsednika društva.

V zadnjem času je društvo začelo sodelovati pri vzgoji in izobraževanju delavcev in sploh odraslih. Da bi študentom iz prakse olajšalo študij na univerzi ne samo s pripravljalnimi tečaji, namerava društvo izdati posebno brošuro o študiju na univerzi. Posebna predavanja pa naj bi pomagala abiturientom pri izbiri najprimernejše študijske stroke.

Občni zbor je postavil pred društvo za leto 1960 dolgo vrsto nalog. Če hoče društvo pomastrokovnem dvigu delovnih množic, mora napeti vse sile, da stopi univerza iz svoje izoliranosti, da bo študijska reforma izvedena čimprej in da bo tudi res segla v globino dosedanjega sistema. K temu se kot nujnost priključuje poglobljeno ideološko-politično delo, trajno sodelovanje pri splošnem delavskem izobraževanju, povezava z Zvezo študentov in drugimi družbenimi organizacijami ter raznimi forumi in sorodnimi društvi v Sloveniji in drugod, poglobljena organizacija znanstveno-raziskovalnega dela itd.

It

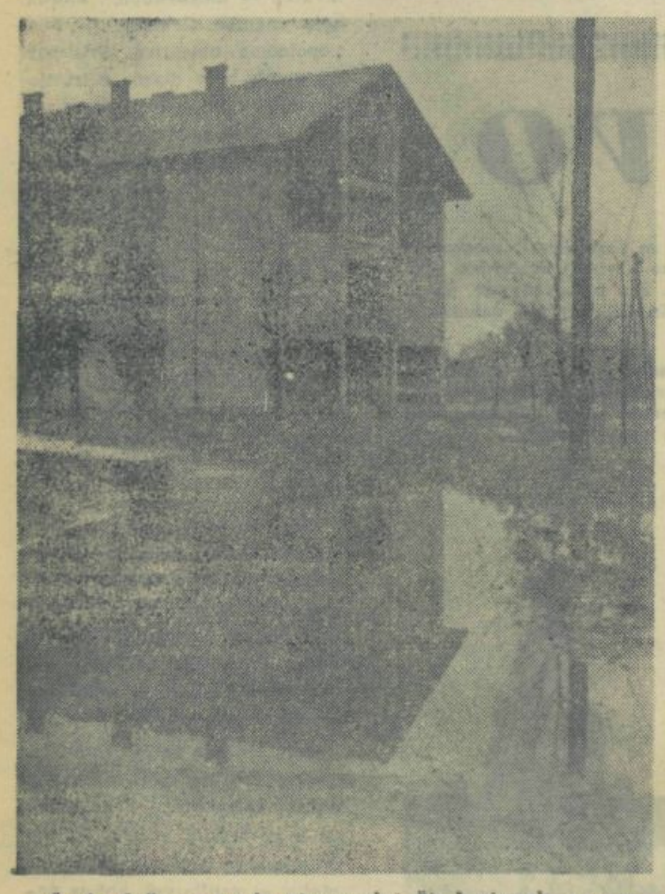

Če je dež, se gredo stanovalci Študentovskega naselja dvoživke. Čudno, da se še ni našlo nekaj peska, da bi zasuli kotanje, saj bi prizadeti stanovalci gotovo radi pomagali.

tribuna

6 DECEMBRA 1951 JE IZŠLA PRVA ŠTEVILKA NAŠEGA GLASILA KOT NASLEDNIK »STUDENTSKEGA LISTA« TA JE IZHAJAL OD 20 MARCA 1949 UREJEVALI SO GA FRANCI AMBROŽIČ DARO BRATOŠ RUDI MAHKOTA MILOŠ KOBE MILAN STARIN IN MILOŠ MIKELN, KI JE TUDI UREDNIK PRVEGA LETNIKA »TRIBUNE« PRVI LETNIK OBSEGA 8 ŠTEVILK — ZADNJO UREDI STANE SAKSIDA — KI IZHAJAJO ŠTIRINAJSTDNEVNO NASLEDNI LETNIK UREJUJE BORIS MIKOŠ. IMA 4 ŠTEVILKE LETA 1953 PREVZAME S 10 ŠTEVILKO UREDNIŠTO PRIMOŽ KOZAK IZIDE 18 ŠTEVILK OD ČETRTEGA LETNIKA DALJE IZHAJA ČASOPIS V 20 ŠTEVILKAH NA LETO BOGDAN PLESA UREJUJE LIST OD 17 ŠTEVILKE IV LETNIKA DO 16. ŠTEVILKE V. LETNIKA, KO GA ZAMENJA JANKO POPOVIČ IN UREJUJE LIST DO 3 ŠTEV IX LETNIKA